

PINK! **JONGEREN** **VAN DE PARTIJ VOOR DE** **DIEREN**

Versie: na het voorjaarscongres van 2026

Inhoudsopgave

1. Dierenrechten

Vrijheid voor dieren

2. Een gezonde & leefbare Aarde

De klimaat- en natuur crisis naar een rechtvaardige balans

3. Inclusiviteit, cultuur en onderwijs

Een radicaal rechtvaardige en eerlijke maatschappij voor iedereen

4. Een gezonde samenleving

Met zorg voor iedereen

5. Genoeg voor iedereen

Economie en sociale zekerheid

6. Groen, transparant en democratisch

Radicaal groen en rechtvaardig

7. Internationale samenwerking

Een radicaal groene en rechtvaardige wereld

Achter in het programma is een uitgebreide inhoudsopgave te vinden met alle (sub) koppen

1

Dierenrechten

Vrijheid voor dieren

PINK! staat voor vrijheid en rechtvaardigheid voor alle dieren: zowel menselijk als niet-menselijk. De vrijheid van de menselijke dieren moet stoppen wanneer deze de rechten van niet-menselijke dieren schenden. Een wereld waar compassie voor álle dieren centraal staat, is een betere wereld voor iedereen.

1.1 Dierenrechten in de wet

Onze samenleving ziet niet-menselijke dieren als voorwerp, voedsel en entertainment. Onderzoek toont aan dat veel niet-menselijke dieren bewustzijn, gevoel, behoeften, belangen en hun eigen persoonlijkheid hebben. Niet-menselijke dieren verdienen net als menselijke dieren bescherming en moeten bevrijd worden van de onderdrukking door de mens. Onderwaterdieren mogen hierin niet worden vergeten. PINK! staat voor een wereld waar soortisme (discriminatie op basis van soort) in de grondwet wordt vastgelegd als vorm van discriminatie en wordt bestreden.

- De rechten van niet-menselijke dieren worden vastgelegd in de Grondwet.
- Soortisme wordt erkend als vorm van discriminatie. Alle dieren krijgen dezelfde rechten en worden in gelijke gevallen gelijk behandeld, met oog voor de specifieke behoeften van elk dier.
- De Nederlandse overheid spreekt zich uit tegen de onderdrukking van niet-menselijke dieren en bevordert hun emancipatie wereldwijd.
- Misdrijven tegen niet-menselijke dieren worden toegevoegd aan het Statuut van Rome. Zo kan het Internationaal Strafhof bedrijven en overheidsfunctionarissen vervolgen die strafbare feiten plegen tegen dieren.
- Het Internationaal Strafhof bestraft misdrijven tegen niet-menselijke dieren met dezelfde gepaste ernst als andere misdrijven. Er wordt niet gediscrimineerd op basis van soort.
- De EU en Nederland zetten bestaande diplomatieke kanalen in om zich krachtig uit te spreken tegen dierenleed. Bij de Verenigde Naties zet de EU zich in voor een Universele Verklaring voor Dierenwelzijn.
- Het wordt verboden om bij niet-menselijke dieren medische handelingen uit te voeren of aanpassingen aan hun lichaam te doen waar geen medische noodzaak voor is of die geen meerwaarde bieden aan het niet-menselijke dier zelf.

1.2 Einde aan de onderwaterdierenindustrie

Onderwaterdieren hebben bewustzijn en gevoel, en moeten ook zo behandeld worden. Op dit moment is niet bekend hoeveel vissen er worden vermoord door de onderwaterjacht (ook wel 'visserij' genoemd), omdat ze niet als individuen worden geteld maar alleen per kilo. Schattingen lopen uiteen van 1,1 tot 2,2 biljoen individuen wereldwijd per jaar.

Vissen worden op verschillende manieren gruwelijk vermoord in de onderwaterjacht. In het net raken ze dodelijk gewond, of ze worden verpletterd door de andere vissen. Eenmaal aan de oppervlakte kan, door het drukverschil, hun zwemblaas knappen. Daardoor worden hun ingewanden door hun ogen naar buiten geduwd. Als ze ondanks dit alles nog leven, stikken ze op het droge, of worden ze neergestoken en bloeden ze dood. Ook kunnen ze vermoord worden doordat hun ruggengraat van hun hersenen wordt losgerukt.

De onderwaterjacht op dieren gaat gepaard met (urenlang) verschrikkelijk lijden. Er is bijna geen wetgeving om onderwaterdieren te beschermen, en in de strijd voor dierenrechten worden vissen vaak vergeten. Als PINK! pleiten we voor het erkennen en beschermen van alle onderwaterdieren.

- De productie, verkoop, import, export en consumptie van producten van onderwaterdieren wordt verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Onderwaterdieren leven naar hun aard. Leefomstandigheden waar deze dieren dit niet kunnen, zoals in visfokkerijen, worden verboden.
- Onderwaterdieren worden per individu geteld in plaats van per kilo.
- Onderwaterjachttechnieken die ernstig leed veroorzaken worden per direct verboden.
- Onderwaterdieren moeten bedwelmd worden voor ze worden gedood.
- Het levend opensnijden van vissen wordt per direct verboden.
- Het levend in ijswater of op ijs leggen van vissen wordt per direct verboden.
- Het levend koken van onderwaterdieren wordt per direct verboden.
- Onderwaterdieren die niet levend getransporteerd worden moeten direct bedwelmd en gedood worden, ze mogen niet urenlang op het dek liggen tot ze langzaam sterven.
- Er komt een verbod op het gebruik van levende en niet-levende dieren als aas.
- Octopusfokkerijen zijn een nieuwe vorm van dierenindustrie en worden per direct verboden.
- De overheid zet zich in voor een internationaal verbod op de onderwaterjacht van alle onderwaterdieren, waaronder ook zeezoogdieren zoals walvissen en robben.
- Bedrijven krijgen visquota om overbevissing te voorkomen en herstel van vissoorten te stimuleren.
- De overheid verbiedt destructieve technieken voor onderwaterjacht, schaft nationale onderwaterjachtsubsidies af, en lobbyt tegen Europese onderwaterjachtsubsidies.
- Er komt een verbod op het verkopen en bezitten van vissperen.

1.3 Einde aan de landdierenindustrie

Dieren zijn individuen met bewustzijn en gevoel en bestaan niet voor ons gebruik. Het gedwongen zwanger maken, de verminking, opsluiting, uitbuiting en massamoord van niet-menselijke dieren voor vlees, eieren, zuivel en andere producten van dieren is onaanvaardbaar. Ieder dier moet kunnen leven naar diens eigen behoefte: varkens kunnen wroeten, pasgeboren kalfjes en lammetjes mogen bij hun moeders blijven, en ganzen en eenden kunnen zwemmen in het water en vrij rondvliegen.

- De productie, verkoop, import, export en consumptie van producten van landdieren wordt verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Megastallen gaan per direct dicht.
- Dieren leven naar hun aard. Leefomstandigheden waar dieren dit niet kunnen, zoals in kooien, worden verboden.
- Dieren worden gehouden in groepen die passen bij hun natuurlijke sociale gedrag: zo worden koeien gehouden in familiekuddes. Dieren moeten altijd kunnen kiezen samen te zijn met soortgenoten of zich juist alleen terug te trekken.
- Alle jonge dieren mogen opgroeien bij hun moeder en de melk drinken die voor hen bedoeld is. Dit mag niet ontmoedigd worden door het gebruik van bijvoorbeeld anti-drinkbeugels.
- De lichamelijke integriteit van dieren wordt gerespecteerd. Voorkombare ingrepen die de lichamelijke integriteit van dieren niet respecteren, zoals het oormerken van dieren, afbranden of afknippen van staarten, het castreren van biggen, het kappen van snabels bij kippen, het afvijlen van tanden en het onthoornen van koeien en geiten worden verboden.
- De productie, handel en import van producten waarvoor dieren worden gedwangvoederd, zoals bij foie gras, worden per direct verboden.
- De insectenkweekindustrie is een nieuwe vorm van dierenindustrie en wordt per direct verboden.
- Duurzaamheidsmaatregelen in de dierenindustrie gaan niet ten koste van dierenwelzijn.
- Dieren moeten verplicht worden bedweld voor ze worden vermoord, uitzonderingen voor bijvoorbeeld ritueel slachten zijn niet toegestaan.
- Er komt een Europees import- en handelsverbod op vlees van onverdoofd geslachte dieren.
- Het dodelijk vergassen en levend versnipperen van dieren wordt verboden.
- Het fokken van specifieke kenmerken bij dieren wordt verboden, zoals bij dikbilkoeien en plofkippen.
- Niet-menselijke dieren moeten zich op natuurlijke wijze kunnen voortplanten. Het is niet langer toegestaan om kunstmatig en veelvuldig te insemineren.
- Het klonen en fokken van dieren voor productiedoeleinden wordt verboden. Het importeren

en verhandelen van (producten van) gekloonde en gefokte dieren en hun nakomelingen wordt ook verboden.

- De overheid zorgt voor strenge regels voor antibioticagebruik in de dieren-industrie.
- De overheid verplicht het voeren van koeien met een gegrazen dieet van gras en kruiden.

1.4 Regels voor de dierenindustrie

Zolang de dierenindustrie nog niet is afgeschaft moeten er strenge regels komen om niet-menselijke dieren zo goed mogelijk te beschermen. De overheid moet zich inzetten om consumenten te informeren over deze industrieën, en hard optreden bij overtredingen.

- Dieren worden niet meer geslacht of bedwelmd met methoden waarvan bekend is dat ze vermijdbaar extra lijden veroorzaken, zoals het langelijnjagen op vissen, de waterbadmethode bij kippen en CO₂-verdoving bij varkens.
- Het schenden van rechten van niet-menselijke dieren wordt hoog beboet, bij herhaling volgt sluiting van het bedrijf en een levenslang houdverbod.
- Alle schakels van de dierenindustrie worden door de overheid gecontroleerd.
- De overheid registreert feiten en cijfers over de dierenindustrie volledig en helder, en publiceert deze op een toegankelijke manier. Dat gaat onder meer over het aantal niet-menselijke dieren dat vroegtijdig sterft in de stallen of dood aankomt bij het slachthuis na transport.
- De overheid zorgt voor permanent cameratoezicht in stallen, slachthuizen, visserij en overige dierenindustrieketens. De beelden worden live uitgezonden op bereikbare kanalen, met een bewaartermijn van minstens 5 jaar.
- Er komt vanuit de overheid publieksinformatie over wat niet-menselijke dieren ondergaan ten behoeve van producten van dieren.
- Op de verpakking van producten van dieren komt een QR-code, deze leidt naar een video waar elk deel van het proces getoond wordt. Ook is er een livestream te zien van de betrokken stallen, slachterijen, visfokkerijen en vissersboten.
- Er komt een einde aan misleidende communicatie, verhullende termen en reclame over producten van dieren.
- Op de verpakking van producten van dieren komen duidelijke foto's en informatie die de schendingen van dierenrechten aantonen van dat product, vergelijkbaar met de etiketten op sigaretten.
- Een taks op producten van dieren wordt ingevoerd die meteen wordt geïnvesteerd in de transitie naar plantaardige landbouw.
- De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) wordt ondergebracht bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid, om de afhankelijkheid van het Ministerie van Landbouw en daarmee de agro-industrie te verminderen.

- Elk bedrijf in de dierenindustrie wordt tenminste één keer per jaar gecontroleerd door de NVWA. Om te garanderen dat dit uitvoerbaar is, wordt de capaciteit van de NVWA een voorwaarde om een vergunning aan een bedrijf te verstrekken.

1.5 Stoppen met diertransporten

Niet-menselijke dieren worden dagelijks uren versleept in vrachtwagens, schepen en vliegtuigen. Het transporteren van dieren schendt de bewegingsvrijheid van een dier en gaat vaak gepaard met verschrikkelijke omstandigheden. Naast dieren uit de dierenindustrie hebben ook dieren die uitgebuit worden voor 'sport', zoals paarden, en dieren die bij mensen wonen, zoals honden en katten, recht op comfortabel transport en bescherming tegen langeafstandstransporten.

- Langeafstandstransporten met niet-menselijke dieren worden verboden.
- Het transporteren van dieren die leven in de dierenindustrie wordt verboden, tenzij dit noodzakelijk is voor het welzijn van het dier.

Tot dit bereikt is, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Diertransporten in de dierenindustrie mogen nog maximaal twee uur duren. Het is niet toegestaan om meerdere korte transporten achter elkaar te plannen en er worden geen uitzonderingen gemaakt voor eilanden of verafgelegen gebieden.
- Het welzijn van niet-menselijke dieren tijdens transport in vliegtuigen en op zeeschepen kan nooit worden gegarandeerd en wordt dus verboden.
- Het transport van jonge niet-menselijke dieren, zoals kalfjes die afhankelijk zijn van moedermelk, wordt per direct verboden. Ook zwangere, zieke en zwakke dieren worden vanwege risico's voor hun gezondheid nooit vervoerd.
- Tijdens extreme weersomstandigheden worden niet-menselijke dieren niet meer vervoerd.
- Diertransporten bij (verwachte) buitentemperaturen beneden 0 of boven 25°C worden verboden.
- Er komen strikte transporteisen voor het levend transporteren van onderwaterdieren, zoals voldoende ruimte per individu en voldoende zuurstof in het water.
- Transporten van levende niet-menselijke dieren van en naar landen buiten de Europese Unie zijn niet langer toegestaan.
- Mensen die betrokken zijn bij het transport van niet-menselijke dieren, krijgen verplichte training over dierenwelzijn en de juiste behandeling van niet-menselijke dieren, zoals dat niet-menselijke dieren nooit aan de poten gesleept of gevangen mogen worden.
- Er komt een kilometerheffing op diertransporten en veetransportwagens worden uitgerust met een gps-volgsysteem. TRACES, het systeem dat wordt gebruikt voor het controleren van de import en export van levende niet-menselijke dieren, wordt openbaar toegankelijk.

- Er komt veel strengere controle en handhaving van de diertransportregels. In heel Europa komen verplichte klepcontroles. Daarbij wordt, voor het transport begint, het vervoermiddel en de conditie en gezondheid van de dieren gecontroleerd door de bevoegde autoriteiten. Het welzijn van niet-menselijke dieren tijdens transport kan alleen door onafhankelijke dierenartsen worden vastgesteld. Bovendien wordt het mogelijk om onaangekondigde inspecties uit te voeren.
- Overtreden van diertransportregels leidt onmiddellijk tot sancties. Er wordt een 'zwarte lijst' ingevoerd, vervoerders die herhaaldelijk de wetgeving hebben geschonden, krijgen een verbod binnen de gehele diertransportsector.

1.6 Dierproeven en wetenschappelijk onderzoek

Het gebruik van niet-menselijke dieren in onderzoek is bijzonder wreed. Deze dieren worden hun leven lang opgesloten, ziek gemaakt, verminkt, geestelijk en lichamelijk gemarteld en uiteindelijk doodgemaakt. Veel van de onderzoeken waar dieren worden gebruikt leiden bovendien tot onbruikbare resultaten voor menselijke toepassing, omdat menselijke en niet-menselijke dieren biologisch te veel van elkaar verschillen. Daarom pleit PINK! voor het gebruiken van alternatieve onderzoeksmethoden. Als onderzoek op levende dieren nodig is, dan moet gebruikgemaakt worden van mensen die consent kunnen geven. Hierbij moet oog zijn voor sociaal-economische omstandigheden van deelnemers en gewaakt worden voor uitbuiting van mensen die financieel vatbaar zijn. Ook moet de overheid waken voor representatief onderzoek waar extra aandacht is voor onderzoek voor bijvoorbeeld vrouwen, mensen van kleur of mensen die behandeld worden met hormoontherapie.

- Alle experimenten die gebruik maken van niet-menselijke dieren, ook wel 'dierproeven' genoemd, worden verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Er komt een actieplan inclusief een tijdspad en financiële middelen voor het ontwikkelen, goedkeuren en implementeren van alternatieven voor 'dierproeven'.
- Een uitgebreide literatuurstudie voorafgaand aan dierproeven wordt verplicht.
- De resultaten van proefdieronderzoek moeten bekendgemaakt worden middels een openbare databank – dit voorkomt dat niet-geslaagde en niet-gepubliceerde experimenten met gebruik van niet-menselijke dieren meerdere malen worden uitgevoerd.
- Burgers en maatschappelijke organisaties krijgen de mogelijkheid bezwaar te maken tegen geplande experimenten met gebruik van niet-menselijke dieren.
- Genetische modificatie van niet-menselijke dieren wordt per direct verboden.

- Er komt een verbod op het fokken en doden van proefdieren die 'in voorraad' worden gehouden, oftewel dieren die niet worden gebruikt voor dierproeven, maar wel heel hun leven opgesloten en uiteindelijk gedood.
- Niet-menselijke proefdieren die niet meer gebruikt worden voor experimenten worden niet gedood, maar opgevangen en herplaatst. De kosten hiervan worden neergelegd bij de organisatie die de proefdieren gebruikt heeft.
- Nederland zet zich in de EU in voor het accepteren van proefdiervrije methoden voor het op de markt komen van medicatie en chemische stoffen.

1.7 Dierenleed is geen vermaak

Niet-menselijke dieren worden vaak gebruikt in dierentuinen, circussen, kinderboerderijen, sport en culturele tradities en rituelen. Deze dieren worden gevangengenomen, opgesloten, uitgebuit, mishandeld en gebruikt als object of winstmodel.

Dierentuinen zijn gevangenissen voor niet-menselijke dieren. Deze dieren kunnen geen natuurlijk gedrag vertonen zoals het afleggen van grote afstanden, schuilen, jagen en vluchten. Dieren in gevangenschap vertonen atypisch sociaal gedrag en worden veel minder oud dan hun soortgenoten die in het wild leven. Deze dieren horen niet thuis in kooien of hokken, maar in de natuur.

Circussen hebben een belangrijke culturele waarde binnen onze maatschappij. Optredens kunnen worden opgevoerd door menselijke dieren in plaats van door niet-menselijke dieren. Het gebruik van 'wilde' zoogdieren is in Nederland al verboden, maar alle diersoorten horen in vrijheid te leven en niet als onderdeel van een act.

Kinderboerderijen worden onterecht gepresenteerd als educatief en waardevol voor kinderen om te leren over dieren. De dieren die in gevangenschap leven in een kinderboerderij kunnen vaak niet hun natuurlijke gedrag vertonen en hebben niet de ruimte om te ontsnappen van mensen die ze betasten. Kinderen leren dat het normaal is om niet-menselijke dieren op te sluiten, te gebruiken voor menselijk vermaak en zonder toestemming aan te raken.

Sport is een vrijetijdsbesteding voor mensen. Niet-menselijke dieren kunnen vaak geen consent geven om deel te nemen. Het berijden van paarden, jagen op vissen, duiven vliegen, rodeo, stierenrennen, stierenvechten en overig gebruik van niet-menselijke dieren wordt door PINK! niet aangeduid als sport, maar als dierenmishandeling en de schending van dierenrechten. Het gebruik van deze dieren is vaak zeer stressvol, pijnlijk en dodelijk.

Culturele tradities en rituelen maken nog vaak gebruik van niet-menselijke dieren, bijvoorbeeld bij levende kerststallen, zwientjes tikken, en het rapen van kievitseieren. Dit soort activiteiten zijn bijzonder angstaanjagend, stressvol en pijnlijk voor dieren.

- Het gebruik van niet-menselijke dieren voor vermaak wordt verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Het Dolfinarium in Harderwijk wordt per direct gesloten, en de dieren worden ondergebracht in geschikte opvangcentra. Het aantal opvangcentra voor tijdelijke huisvesting en hulpverlening aan gestrande zee(zoog)dieren wordt uitgebreid.
- De huidige 'dierentuinen' in Nederland worden omgevormd tot (tijdelijke) opvangcentra voor niet-menselijke dieren die zich niet in hun leefomgeving kunnen handhaven of daarin niet teruggezet kunnen worden.
- De plekken waar dieren worden gevangen gehouden voldoen aan eisen die het mogelijk maken voor dieren om hun natuurlijke gedrag te vertonen.
- In 'dierentuinen' gehouden dieren worden enkel uitgezet in het wild als onderdeel van rewilding-initiatieven als dierenwelzijnsexperts oordelen dat dit een verbetering is van de situatie van het individuele dier.
- 'Publieksboerderijen' worden omgevormd tot (tijdelijke) opvangcentra voor niet-menselijke dieren. Dierenwelzijn staat voortaan centraal. Hier komen strenge wettelijke eisen voor, inclusief een fokverbod.
- 'Kinderboerderijen', dat wil zeggen, publieksboerderijen waar educatie en participatie van kinderen centraal staat, worden omgevormd tot 'Diervrije Kinderboerderijen', waar kinderen kennis kunnen maken met duurzame akkerbouw, tuinbouw en bosbouw op kleine schaal.
- Het beleid voor fokken wordt aangescherpt zodat dieren in 'kinderboerderijen' niet meer worden vermoord in het slachthuis.
- Er worden maatregelen genomen om hengeljacht te ontmoedigen. Voorbeelden van zulke maatregelen zijn het niet meer verstrekken van vergunningen en geen nieuwe vissteigers aanleggen.
- Er komt een verbod op het gebruik van levende en niet levende dieren als aas bij hengeljacht.
- Nederland krijgt een Paardenbesluit dat rekening houdt met natuurlijke behoeften zoals weidegang en contact met soortgenoten.
- Strengere regels worden ingevoerd om het welzijn bij het berijden van paarden te waarborgen.
- Maneges worden omgevormd tot opvangcentra waar het welzijn van paarden vooraan staat.
- Paardenmarkten en schadelijke trainingsmiddelen worden verboden.
- Dieren mogen niet betrokken zijn bij commerciële sport.

- Wedstrijdvluchten met duiven worden verboden, bij de duivensport sterven veel duiven van uitputting.
- Een gedragscode voor het gebruik van niet-menselijke dieren in kunst of media wordt ingevoerd.

1.8 Dieronvriendelijke mode de winkel uit

De huiden, vachten, veren en schubben van niet-menselijke dieren zijn nog volop te zien in het Nederlandse straatbeeld. Veel mensen zijn zich niet bewust van het verschrikkelijke leed achter deze mode-industrie. PINK! wil bewustzijn creëren en de productie, verkoop, import, export en consumptie van deze producten tegengaan.

- De productie, verkoop, import, export en consumptie van huiden, vachten, veren en schubben van niet-menselijke dieren worden verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Aankoop van nieuwe niet-vegan mode-items wordt zwaar belast.
- Er komt een labelplicht op huid, vacht, veren en schubben in kleding en andere producten, ook als het gaat om onderdelen of kleine hoeveelheden.
- Producten met namaakleer of namaakbont krijgen een label, zodat consumenten duidelijk kunnen zien dat er geen dieren zijn gedood voor het product.
- Er komt extra toezicht om de verkoop op internet te handhaven.

1.9 Bescherm dieren in het wild

Diersoorten die de mens als schadelijk of ongewenst beschouwt, worden nu op grote schaal vermoord door de overheid. PINK! vindt dat dieren ongeacht hun soort te allen tijde moeten worden beschermd. De wet- en regelgeving met betrekking tot de bescherming van wilde dieren en planten wordt strikt gehandhaafd en waar nodig verbeterd zodat voorkomen wordt dat dieren in kwetsbare perioden worden verstoord en bijvoorbeeld in grasmaaiers terechtkomen. Onder het mom van 'populatiebeheer' en 'sport' worden jaarlijks miljoenen niet-menselijke dieren vermoord en aangeschoten. Jongen verhongeren moederloos, partnerverbanden worden verstoord en dieren lopen vaak ernstige, niet-dodelijke verwondingen op door hagelgeweren. De jacht werkt averechts doordat het wegvallen van grote delen van de populatie de reproductie stimuleert en natuurlijke vijanden wegneemt.

- Elke vorm van jacht op niet-menselijke dieren wordt verboden.
- In het wild levende dieren worden beschermd tegen door mensen gecreëerde risico's, zoals aanrijdingen en zoönosen.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- De overheid zet zich actief in voor de bescherming van de rechten van niet-menselijke dieren die in vrijheid leven en houdt rekening met hun belangen.
- Overheden zoals waterschappen subsidiëren en steunen verenigingen die jagen op niet-menselijke dieren, zoals 'sportvissers'verenigingen, op geen enkele wijze.
- Als er een dringende reden is, zoals ernstig lijden, wordt de beslissing over het levenseinde van dieren genomen door een onafhankelijke dierenarts.
- Afschotvergunningen worden niet meer afgegeven.
- Faunabeheereenheden worden afgeschaft.
- Verwilderde katten worden niet langer afgeschoten maar gevangen, gecastreerd of gesteriliseerd en teruggezet.
- Illegale jachtpraktijken worden onafhankelijk gecontroleerd en streng bestraft.
- Het organiseren en adverteren van jachttoerisme wordt in Nederland verboden.
- De overheid richt een wetenschappelijk bureau op dat onderzoekt hoe mensen zowel effectief als verantwoord het welzijn van wilde dieren verbeteren. Dit bureau kan bijvoorbeeld onderzoek doen naar toepassingen van pijnstilling, contraceptie of vaccinatie voor wilde dieren die daarbij gebaat zijn en het effect van zoönosen op in het wild levende dieren.
- De overheid investeert in het Nederlands Natuurnetwerk, zodat dieren zich via natuurwegen door heel Nederland kunnen verplaatsen.
- Over elke rijks- en provinciale weg worden ecoducten aangelegd ter bevordering van de bewegingsvrijheid van wilde dieren.
- De snelheid op wegen waar vaak dieren oversteken wordt verlaagd naar 30 km per uur ter bescherming van wilde dieren. Ook moet op deze hotspots geïnvesteerd worden in ecoducten, egeltunnels en andere vormen van natuurwegen voor dieren om veilig over te steken.
- Niet-menselijke dieren in de Oostvaardersplassen krijgen beschutting en toegang tot omliggende bossen, waaronder een verbinding met de Veluwe.
- De wet- en regelgeving met betrekking tot de bescherming van niet-menselijke dieren die in vrijheid leven en planten wordt strikt gehandhaafd zodat voorkomen wordt dat niet-menselijke dieren in kwetsbare perioden worden verstoord en bijvoorbeeld in grasmaaiers terechtkomen.
- Prikkeldraad in natuur wordt verwijderd.
- Bij het ontwerpen, bouwen en plaatsen van infrastructuur, gebouwen, bouwwerken en overige voorzieningen zoals lantaarnpalen, hekken, en speeltuinen wordt rekening gehouden met (het natuurlijk gedrag van) dieren. Risico op verstikking en verwonding moet hierbij geminimaliseerd worden. Bestaande infrastructuur, gebouwen, bouwwerken en

voorzieningen die acuut of herhaaldelijk dierenleed veroorzaken worden aangepast of vervangen door diervriendelijke alternatieven.

- Ganzenvergassingen stoppen, ganzen moeten voortaan naar andere gebieden worden gelokt en geweerd van plekken waar zij niet gewenst zijn met onaantrekkelijke gewassen.
- Muskusrattenbestrijding stopt, de tientallen miljoenen euro's die dan vrijkomen kunnen naar versterkte dijkbewaking.
- Afrasteringen langs wegen en dorpskernen weren zwijnen en herten.
- Een nachtelijke snelheidsbeperking op wegen langs natuurgebieden wordt ingevoerd, wat zorgt voor minder dierlijke verkeersslachtoffers.
- Opvangcentra voor niet-menselijke dieren die in vrijheid leven worden geholpen bij de professionalisering en financieel ondersteund.
- Mensen die dieren houden zijn verplicht om te voorkomen dat roofdieren zoals de wolf hun dieren aanvallen door middel van roofdierbestendig hekwerk. Hierbij moet gegarandeerd worden dat de roofdieren zo min mogelijk last ondervinden van deze maatregelen.

1.10 Dieren die bij mensen wonen

Dieren die bij mensen wonen spelen een belangrijke rol in ons leven, maar de industrie die hierachter schuilgaat is niet in het belang van deze dieren. Hun welzijn komt in gevaar door de manier waarop ze gefokt, verhandeld, gehouden en verzorgd worden. Wetten zijn er nauwelijks of worden slecht gehandhaafd. Dierenwelzijn is ondergeschikt aan de huisdierensector die jaarlijks miljarden aan omzet draait. Daarom vindt PINK! dat er niet meer gehandeld mag worden in niet-menselijke dieren op welke manier dan ook. Het houden van dieren bij mensen mag alleen worden toegestaan als zij menselijke verzorging nodig hebben om te overleven.

Dieren worden vaak ingezet als hulpmiddel voor therapie, als geleidehond en binnen politie-eenheden. Het is belangrijk dat deze dieren, zolang zij gebruikt worden voor menselijke doeleinden, beschermd worden tegen uitputting en er voldaan wordt aan goede fysieke en mentale verzorging.

- Het fokken, kopen, verkopen of anderszins verhandelen van dieren die bij mensen wonen wordt per direct verboden.

Tot dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Er komt een verplichte bedenktijd voor de aanschaf van niet-menselijke dieren.
- Om impulsaankopen te voorkomen, wordt verkoop van dieren via internet, tuincentra, markten en andere locaties verboden. Dierenasielen zijn hiervan uitgezonderd.

- Markten en beurzen waar dieren worden verkocht of tentoongesteld, zoals paarden-, reptielen- of vogelmarkten, worden verboden, net als online dierenmarkten of websites waar voor de verkoop gefokte dieren verhandeld worden.
- Voor het verzorgen van dieren die bij mensen wonen en de benodigheden daarvoor worden strikte welzijnsnormen ingevoerd.
- Dieren die bij mensen wonen moeten verplicht in een omgeving wonen waar ze hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen.
- Voordat iemand een niet-menselijk dier mag kopen of adopteren, moet diegene een certificaat behalen om aan te tonen dat die de juiste kennis heeft om het niet-menselijke dier goed te kunnen verzorgen en aan de welzijnsnormen te voldoen. Hier worden speciale opleidingscentra voor opgericht, die door de overheid worden gecontroleerd.
- De overheid biedt structurele financiële ondersteuning aan instanties die niet-menselijke dieren verzorgen, herplaatsen en verzorgers opleiden.
- Er komt een meldpunt voor overtredingen van de welzijnsnormen voor dieren die bij mensen wonen.
- Dierenartsenpraktijken krijgen subsidie en de btw op de diensten van dierenartsen wordt afgeschaft.
- Er komt een verplichte collectieve zorgverzekering voor alle dieren die bij mensen wonen. Alle niet-menselijke dieren hebben recht op medische zorg. De zorgverzekering is inkomensafhankelijk.
- Fokkers en handelaren krijgen een vergunningplicht zodat de overheid toezicht kan houden op de sector.
- Het wordt verplicht dieren die bij mensen wonen te chippen, mits dat bij het niet-menselijke dier veilig kan.
- In de dierfokkerij staat het welzijn in plaats van het uiterlijk voorop. Extreme uiterlijke kenmerken en inteelt worden verboden.
- Bij dieren die bij mensen wonen wordt een welzijnskeurmerk tegenhanger van de stamboom.
- Niet-menselijke dieren moeten hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen, niet al deze dieren zijn geschikt voor het assisteren van mensen.
- Niet-menselijke dieren mogen niet gedwongen worden of overbelast raken bij het assisteren van mensen.
- Politiepaarden en honden worden per direct afgeschaft. De politie en defensie gebruiken op geen enkele manier niet-menselijke dieren in hun werkzaamheden.
- Als mensen thuis zorg nodig hebben wordt ook voorzien in zorg voor de aanwezige niet-menselijke dieren.

1.11 Hulp en opvang voor niet-menselijke dieren

Het bestrijden van dierenmishandeling krijgt op dit moment weinig prioriteit in Nederland; de pakkans is erg klein, de straffen zijn laag en de wet biedt weinig houvast tot vervolging van mensen die de rechten van dieren schenden. Verminking en verwaarlozing van niet-menselijke dieren is onacceptabel en moet zwaar bestraft worden. De opvang van dieren wordt nu geregeld op basis van donaties en niet-structurele subsidies, hierdoor kunnen opvanglocaties niet voldoende voorzien in opleidingen voor begeleiders, voldoende plek voor elk dier en wordt de druk om dieren snel te laten adopteren zonder goede procedures hoger. Dierenpolitie en opvanglocaties moeten financieel ondersteund worden om misstanden tegen te gaan en om een sterk systeem op te bouwen waarbij zoveel mogelijk dieren gered kunnen worden.

- De dierenpolitie blijft bestaan en krijgt voldoende bevoegdheden voor opsporing en aanhouding van dierenmishandeling.
- De wet wordt aangepast zodat verwaarloosde en mishandelde niet-menselijke dieren veel sneller in beslag genomen kunnen worden en de eigenaar een levenslang houdverbod krijgt.
- Bij het Openbaar Ministerie wordt een officier van justitie Dierenmishandeling aangesteld.
- Niet-menselijke dieren die in beslag genomen zijn wegens mishandeling of verwaarlozing gaan niet meer terug naar de eigenaar, maar worden na een herstelperiode herplaatst bij particulieren.
- Doorverkoop van in beslag genomen niet-menselijke dieren aan de handel of slachthuizen wordt verboden.
- Dierenmishandeling wordt altijd vastgesteld door een onafhankelijk dierenarts en/of gedragsdeskundige.
- Het btw-tarief voor de herplaatsing van niet-menselijke dieren gaat van het hoge naar het lage tarief.
- Er komen landelijke richtlijnen voor de financiering van dierenambulances, dierenopvangcentra en wild opvangcentra. De Rijksoverheid neemt het voortouw en zorgt voor voldoende financiering voor gemeenten en provincies.
- De huisdierensector gaat meebetalen aan de opvang en verzorging van afgestane en gevonden dieren. Per verkocht dier wordt een bijdrage gestort in een opvangfonds.
- Het netwerk van opvangcentra en dierenambulances wordt landelijk dekkend.
- Dierenambulances krijgen net als andere hulpdiensten vergunningen om snel ter plaatse te kunnen zijn en noodhulp te verlenen aan niet-menselijke dieren.
- Gemeenten betalen de wettelijk verplichte bijdrage aan dierenopvang voor het opvangen en steriliseren van zwervende niet-menselijke dieren en gedumpte niet-menselijke dieren die in de betreffende gemeente zijn gevonden.
- Wie veroordeeld is voor dierenmishandeling of -verwaarlozing, krijgt naast een strengere straf en hogere boete ook een levenslang houdverbod opgelegd. Iemand die in het buitenland een

beroepsverbod heeft gekregen of herhaaldelijk is veroordeeld voor dierenmishandeling of -verwaarlozing, mag ook in Nederland geen dieren meer houden.

- Hulpverleners bij huiselijk geweld worden getraind in het herkennen van dierenmishandeling en verwaarlozing.
- Gedwongen afstand van niet-menselijke dieren van mensen die zorg nodig hebben wordt voorkomen door versoepeling van het huisdierenbeleid voor zorginstellingen.
- Niet-menselijke dieren krijgen een vaste plaats in de draaiboeken van hulpdiensten en in rampenplannen.

1.12 Dieren in het onderwijs

Experimenten met gebruik van niet-menselijke dieren horen niet thuis in het onderwijs. Scholieren en studenten kunnen via technologische oplossingen goed oefenen met bijvoorbeeld anatomie, zonder dat daar dieren voor doodgemaakt moeten worden. Ook klassenhuisdieren, kuikentjes voor Pasen, kikkervisjes in aquaria en andere vormen van dieren opsluiten onder het mom van educatie hebben geen plek in het onderwijs.

- Het gebruik van niet-menselijke dieren in het onderwijs wordt afgeschaft.

Totdat dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- Het uitoefenen van dierexperimenten bij opleidingen die niet direct gerelateerd zijn aan diergeneeskunde wordt verboden.
- Zolang de volledige afschaffing van practica nog niet gerealiseerd is, wordt het de standaard om practica met niet-menselijke dieren te weigeren. Leerlingen krijgen nog de mogelijkheid om een practicum met niet-menselijke dieren te verzoeken.
- Alternatieven voor experimenten met gebruik van niet-menselijke dieren komen beschikbaar in het onderwijs en de alternatieven worden meer onder de aandacht gebracht.
- Er komen overheidsrichtlijnen voor het houden van dieren op scholen, deze worden gecontroleerd tijdens de inspectie.

2

Een gezonde & leefbare Aarde

Van klimaat- en natuurcrisis
naar een rechtvaardige balans

We hebben het klimaat uit balans gebracht. We putten de aarde uit. Op deze manier wordt het leven vanaf 2050 al heel onaangenaam. Dit kan en moet anders. Met strenger milieubeleid komen we binnen de grenzen van de aarde. Met sterke klimaatdoelen hebben we over 50 jaar nog genoeg voedsel, grondstoffen, schoon water en schone lucht. Door de natuur te respecteren, blijft de samenleving ook in balans. In zo'n gezonde samenleving kunnen wij dan ook goed voor onze gezondheid zorgen.

2.1 Ecocide

Voor PINK! staat de natuur centraal. De mens is onderdeel van de natuur en staat er niet boven. Ecocide is het beschadigen van natuur op grote schaal. Daarom willen wij ecocide toevoegen aan het Statuut van Rome. Het Internationaal Strafhof mag dan bedrijven of overheidsfunctionarissen vervolgen voor ecocide.

- Het grootschalig beschadigen van ecosystemen, ofwel ecocide, wordt strafbaar. We voegen ecocide als misdaad toe aan de Richtlijn over milieucriminaliteit en in het Statuut van Rome.
- Het Internationaal Strafhof krijgt de mogelijkheid om bedrijven, landen en individuen voor ecocide te vervolgen.

2.2 Geef de natuur de ruimte

Natuur vormt de basis van ons bestaan. Wij kunnen niet zonder schone lucht en een gezonde bodem. Maar het gaat bergafwaarts met de natuur. Als we niet voor onze omgeving zorgen, zal dit binnenkort problemen geven. Uit onze directe woonomgeving is al veel natuur verdwenen. Met groene dorpen en steden kunnen we juist energie besparen, wateroverlast beperken en hebben we minder last van hitte. Daar zit de toekomst. Met groen om ons heen zijn we veel gezonder. Daar hebben we recht op.

2.3 Natuurbescherming

Veel natuurgebieden zijn wettelijk beschermd, maar deze wetten worden nauwelijks nageleefd. PINK! wil dat deze wetten wel streng worden gehandhaafd, en zelfs worden uitgebreid om onze natuur echt te kunnen beschermen en herstellen.

- De overheid draait de uitholling van wettelijke natuurbescherming terug en verankert de vergunningplicht voor activiteiten in en rond beschermde natuur in de wet.
- Staatsbosbeheer wordt weer volledig staatseigendom en alle planten en dieren worden voortaan beschermd.
- De overheid maakt 50% van het Nederlandse land- en zeeoppervlak beschermde natuur en komt met een plan van aanpak voor lichtvervuiling.

- De Rijksoverheid biedt handhaving, kennis en financiële steun aan de natuur op Bonaire, Saba en Sint-Eustatius.
- Er wordt geen nieuw land gewonnen door inpoldering of landaanwinning uit zeeën of grote binnenwateren voor menselijke doeleinden. Ruimtelijke opgaven voor wonen, energie en economie worden opgelost binnen het bestaande landoppervlak.
- De overheid geeft prioriteit aan de bescherming van koraalriffen.
- De overheid verbiedt consumentenvuurwerk. Dit wordt vervangen door duurzamere en veiligere alternatieven, zoals professionele vuurwerkshows of lichtshows.
- Economische belangen of baankansen in de regio mogen geen factor zijn bij het verlenen van milieuvergunningen. Milieuvergunningen moeten namelijk alleen kijken of activiteiten binnen de acceptabele grenzen vallen. Het Ministerie van Economische Zaken mag daarnaast niet betrokken zijn bij het verlenen van milieuvergunningen.

2.4 Natuurgebieden

Nederlandse natuurgebieden zijn meestal niet aan elkaar verbonden. Dit is slecht voor veel soorten dieren en planten. Het kost steeds meer energie en geld om gebieden te beschermen tegen asfalt en beton.

- De overheid verbindt natuurgebieden zo veel mogelijk. Dit ondersteunt migrerende planten en dieren en gaat het verlies van biodiversiteit tegen.
- De overheid legt het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan. Een project dat natuur kost, kan alleen doorgaan als het op de lange termijn enorm bijdraagt aan duurzaamheid. Ook moet het verlies worden gecompenseerd met een driemaal zo groot natuurgebied.
- Voor deze uitzondering op het Natuurnetwerk Nederland is een meerderheid van 2/3e in de relevante bestuurslaag nodig. De compensatie vooraf moet door meerdere onafhankelijke partijen uitgevoerd en gecontroleerd worden.
- Nederland zet zich internationaal in voor het instellen van meer wildernisgebieden die enkel toegankelijk zijn voor wetenschappelijke, conservatie- of beschermingsdoeleinden (IUCN categorie Ia).
- Nederland zet zich in voor eenzelfde soort verdrag voor niet-geclaimde gebieden in het Noordpoolgebied als dat nu voor Antarctica geldt (het Verdrag inzake Antarctica). Tot die tijd zet zij zich actief in voor bescherming van het ecosysteem, en neemt zij geen deel aan mijnbouw of militaire oefening aldaar.

2.5 Natuur in de omgeving

- De overheid ondersteunt groene (school)tuinen en speelplaatsen.
- De overheid stelt strengere eisen aan natuur bij nieuwbouw. Denk aan groene daken, nestgelegenheid, bomen en struiken in de straat en speelnatuur op de hoek.

- Bij het kappen van bomen en struiken wordt een kapvergunning verplicht en de overheid stelt strengere eisen aan kapvergunningen. Zo worden bomen en struiken beter beschermd.
- De overheid gaat de natuurnorm van de Verenigde Naties wettelijk invoeren en strikt handhaven. Elke stads- of dorpsbewoner krijgt tenminste 48m² natuur.
- De overheid verbiedt het verder verstenen van de bodem. Als er verharde grond nodig is voor nieuwe wegen of woningen, moet ergens anders evenveel grond onverhard worden.
- Gemeenten schakelen over op gifvrij onderhoud van de openbare ruimte.
- De overheid verbiedt de productie en verkoop van chemische bestrijdingsmiddelen.

2.6 Water

Waterstanden worden nu aangepast aan de landbouw, maar zouden eigenlijk aangepast moeten worden aan de behoeften van de natuur. Om mariene ecosystemen te behouden zal snel een 'nee, tenzij'-principe moeten worden toegepast: er kan niet meer worden gevist tot is aangetoond dat een (beperkte) vangst verantwoord is.

- Nederland gaat alles op alles zetten om de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen voor 2027 te halen.
- De watervoorziening wordt net als de elektriciteitsvoorziening genationaliseerd tot één zelfstandig bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor het inkopen, transporteren en verkopen van water. Hierdoor kan er sneller en kosteneffectief ingespeeld worden op nieuwe duurzame ontwikkelingen, en kunnen er sociale garanties opgezet worden voor huishoudens.
- EU-landen die het behalen van de KRW-doelstellingen van andere EU-landen bemoeilijken worden hiervoor verantwoordelijk gehouden en worden aangestuurd en waar mogelijk verplicht de noodzakelijke maatregelen te nemen om dit te voorkomen. Voor grensoverschrijdende watersystemen worden KRW-normen vastgesteld die dekkend zijn voor alle betrokken EU-landen. Dit ontslaat landen niet van hun verplichting om hun eigen bronnen van vervuiling aan te pakken.

2.7 Internationaal milieubeleid

Internationale milieuverdragen worden nu bijna niet nageleefd. De tijd dringt om onze planeet leefbaar te houden.

- De Nederlandse overheid zet zich internationaal in voor een nieuw Internationaal Milieugerechtshof in Den Haag. Landen die zich niet aan klimaatverdragen houden, worden hier voortaan tot de orde geroepen.
- De Nederlandse overheid lobbyt internationaal voor concrete tussendoelen in nieuwe klimaatverdragen. Nederland gaat voortaan coalities vormen met andere landen om deze

tussendoelen sneller te behalen. Als dit niet lukt, houdt Nederland zich alsnog aan deze voorgestelde tussendoelen. Ook als Nederland de enige is.

- Nederland gaat zich inzetten voor een internationaal quoteringssysteem van natuurlijke hulpbronnen en stelt harde duurzaamheidseisen voor import en winning van al onze grondstoffen.

2.8 Kringlopen koesteren

Grondstoffen zijn beperkt; we moeten er dus zorgvuldig mee omgaan. PINK! is voorstander van scheiden van afval. Hergebruik heeft altijd de voorkeur. Dit is beter voor het milieu. De overheid gaat specifiek de plastic soep en microplastics aanpakken. Microplastics ontstaan uit grotere stukken plastic die niet natuurlijk vergaan. Ze worden steeds kleiner en zijn een blijvende bedreiging voor dieren en hele ecosystemen.

- De overheid verbiedt het opsturen van afval naar het buitenland.
- De overheid eist dat bedrijven producten ontwerpen die zo veel mogelijk herbruikbaar zijn en zo lang mogelijk meegaan.
- De overheid stimuleert fabrikanten om bij te houden waar hun grondstoffen vandaan komen.
- De overheid stimuleert leaseconstructies. Hierbij blijft een bedrijf de eigenaar van een product en de klant betaalt een abonnement. Als het product kapot gaat, moet het bedrijf het repareren of recyclen.
- De overheid belast het storten en verbranden van afval extra. Op alle blikjes en flesjes komt statiegeld.
- De overheid verbiedt het oplaten van ballonnen.
- Alle gemeenten in Nederland zorgen voor een centraal geregelde afvalscheiding (nascheiding). Tegelijkertijd ondersteunen zij inwoners om zelf afval te scheiden (bronscheiding).
- De overheid regelt landelijk het ja/ja systeem voor huis-aan-huisdrukwerk. Mensen krijgen dan dus standaard geen huis-aan-huis-post. Ze kunnen zich er wel voor aanmelden.
- De overheid geeft alleen nog tijdelijke milieuvergunningen af. Deze worden alleen verlengd als het bedrijf kan laten zien dat het aan de voorwaarden voldoet. Bedrijven die groot vervuilen kunnen nu namelijk moeilijk worden aangepakt.
- De overheid gaat strenger controleren en handhaven bij risicovolle fabrieken.
- De overheid maakt een plan om plastic zwerfafval op land en in water te voorkomen en te bestrijden.
- De overheid belast het gebruik van plastics en vermindert diens eigen gebruik van plastic.
- De overheid verbiedt het gebruik van plastic wegwerpbekertjes bij bedrijven. De overheid stimuleert hergebruik en duurzamere alternatieven voor papieren wegwerpbekertjes.

- De overheid ziet biologisch afbreekbare plastics niet meer als duurzame vervanging van fossiel plastic. Dit leidt af van een echte oplossing van het probleem, namelijk minder gebruiken, hergebruiken en recyclen.
- De overheid beloont hergebruik, recycling en goede verwerking. De overheid bestraft lozing.
- De overheid verbiedt al het 'single use' plastic. Met name bij bedrijven wordt hierop gehandhaafd. Er komt een uitzondering voor medische redenen, tot er goede alternatieven zijn. Op de lange termijn komt er een verbod op al het plastic.
- De overheid verbiedt reclame die bedoeld is om winst te maken. De overheid geeft subsidie aan organisaties met maatschappelijke waarde, als die nu nog afhankelijk zijn van inkomsten uit reclame.
- De ondergrondse zoutwinning wordt per direct gestopt en de overheid vermindert de afhankelijkheid van zoutwinning voor grootschalige zoutrecycling, circulair gebruik in de industrie en efficiënter verbruik.
- De btw op tweedehands producten verdwijnt.

2.9 Kleding

De kledingindustrie is een van de meest vervuilende industrieën ter wereld. Nu wordt kleding snel gemaakt, weggegooid en vervangen. Dit heeft een grote verspilling van zoet water tot gevolg, en veel uitstoot van onder andere chemische stoffen. Dit moet veranderen.

- De overheid eist dat alle kleding die in Nederland wordt verkocht, duurzaam wordt gemaakt zonder uitbuiting.
- De overheid heft extra import belasting en accijns op niet-duurzame producten. Daardoor kunnen leveranciers van duurzame producten eerlijker concurreren.
- De overheid verbiedt het verbranden van kleding. Niet-verkochte kleding wordt verplicht gedoneerd aan een goed doel. Kledingwinkels betalen een boete voor elk kledingstuk dat zij verplicht doneren, in plaats van verkopen.
- De overheid stelt verplicht dat alle kleding die in de EU wordt verkocht is gemaakt onder dezelfde voorwaarden als kleding die in de EU wordt geproduceerd. Deze kleding moet dus duurzaam en eerlijk worden geproduceerd.

2.10 Voedselverspilling

We moeten voedselverspilling tegengaan. We moeten eten opeten, in plaats van weggooien. De overheid ondersteunt bedrijven om dit doel te halen.

- De overheid verplicht supermarkten en restaurants om overgebleven eetbaar voedsel aan voedselbanken te geven.

2.11 Voorbeeld overheid

- De overheid koopt 100% duurzaam in.
- De overheid serveert plantaardig, biologisch en regionaal of fairtrade voedsel in bedrijfsrestaurants.
- De overheid gebruikt groene stroom en kraanwater. Flessenwater wordt niet meer geschonken.
- Duurzame kleine bedrijven krijgen extra punten bij aanbestedingen.
- De overheid koopt duurzame uitvindingen in. Hiermee ondersteunt de overheid de doorbraak van deze uitvindingen op de markt.

2.12 Klimaat en milieu

- Nederland neemt met de Europese Unie een voortrekkersrol op zich om de opwarming van de Aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius.
- De overheid voert een klimaatwet in. Hierin worden jaarlijks oplopende en bindende verplichtingen vastgelegd voor het verminderen van broeikasgassen. Hiermee wordt in 2035 de netto uitstoot van broeikasgassen 0.
- De overheid zet in op technische innovatie en minder consumptie. Dit is nodig voor een lagere uitstoot van broeikasgassen.
- De overheid verplicht bedrijven om verborgen kosten door te berekenen in de verkoopprijs. Hierdoor worden ze alleen betaald door mensen die kiezen voor minder duurzame dingen. En dus niet meer door de hele samenleving.
- De overheid verplicht bedrijven de milieugevolgen van hun activiteiten duidelijk te maken.
- 'Earth Overshoot Day' wordt een jaarlijkse dag van nationale rouw. Dit is de dag van het jaar waarin wij meer van de Aarde vragen dan die in een jaar kan herstellen.

2.13 Fossiele brandstof

Vanaf 2035 gebruiken we geen fossiele brandstoffen meer. Fossiele brandstoffen zijn eindig en brengen enorme schade toe aan de natuur & menselijke en niet-menselijke dieren.

- De overheid staat geen nieuwe kolencentrales toe. De bestaande centrales worden zo snel mogelijk gesloten.
- De overheid staat geen CO₂-opslag toe onder de Nederlandse (zee)bodem. De overheid staat ook niet toe dat aardgas wordt opgeslagen in lege gasvelden.
- De overheid geeft geen vergunningen uit voor het winnen van schaliegas.
- De overheid verbiedt de import van teerzandolie.
- De overheid geeft geen groen label of ondersteuning aan energie uit restafval, mest en dierlijke resten. Deze bronnen zijn niet duurzaam.

- De overheid stelt strenge duurzaamheidseisen aan de import van biobrandstoffen uit bijvoorbeeld maïs en palmolie. Deze grondstoffen zorgen namelijk voor ontbossing.
- De overheid verbiedt reclame voor de fossiele industrie, vervuilend vervoer en vervuilende reizen.
- Alle gas- en olievelden in Nederland en op de Noordzee worden per direct stilgelegd en gesloten.

2.14 Bewegen over de planeet

Ons vervoer drukt zwaar op de planeet. Daarnaast nemen wegen en parkeerplaatsen steeds meer van onze publieke ruimte in. Reizen is volgens PINK! een recht, daarom moet er voor iedereen een bereikbare basisvorm zijn. Deze rol vervult het openbaar vervoer. Dat moet dan wel makkelijker en betaalbaarder worden. Er moeten niet meer, maar minder wegen komen. Het vervoer moet lokaal, milieuvriendelijk en openbaar zijn.

- Het wordt per direct verboden om nieuwe auto's met een interne verbrandingsmotor te importeren of te verkopen.
- De overheid maakt woon-werkverkeer minder aantrekkelijk en ondersteunt flex- en thuiswerken. Tegelijk stimuleert de overheid milieuvriendelijk woon-werkverkeer.
- De overheid stopt alle plannen voor nieuwe en bredere snelwegen. De (her)aanleg van andere wegen mag niet ten koste van natuur gaan.
- De overheid stelt een maximumsnelheid van 90 kilometer per uur in op snelwegen. Op provinciale wegen wordt dit 70 kilometer per uur. In de bebouwde kom wordt de standaard 30 kilometer per uur. In gebieden waar dieren vanuit de natuur oversteken, wordt de maximumsnelheid 30 kilometer per uur. Het dier steekt namelijk niet de weg over, maar wij rijden door diens leefgebied.
- De overheid ondersteunt het delen van auto's. Het privébezit van een auto is vaak niet nodig en niet houdbaar voor de planeet.
- De overheid stelt maximum afmetingen en gewichten voor personenvervoer. Er gelden uitzonderingen voor voertuigen die noodzakelijkerwijs groter moeten zijn, zoals ambulances, openbaar vervoer en aanpassingen voor mensen met een beperking. Bestaande voertuigen die boven deze maxima vallen, worden hoger belast.
- De overheid voert een landelijke parkeernorm in (het aantal parkeerplekken per huishouden op gemeentegrond) van maximaal 0,75.
- De overheid maakt al het openbaar vervoer gratis, betrouwbaar en toegankelijk voor iedereen. Al het openbaar vervoer wordt eigendom van de overheid. De NS wordt een staatsbedrijf.
- De overheid schaft landelijk het klassensysteem in het openbaar vervoer af.
- De overheid investeert in veilige fiets- en treinverbindingen naar het buitenland en gebieden buiten de Randstad. Niet in de uitbreiding van luchthavens.

- Gemeenten spannen zich in om flexwerkplekken en gemeenschapsruimten in te richten en te onderhouden, in het bijzonder rondom belangrijke OV-knooppunten en in bibliotheken
- Grote steden worden ingericht als 15-minuten steden. Binnen 15 minuten kun je de belangrijkste voorzieningen lopend of fietsend bereiken.
- Gemeenten maken hun binnensteden en woonwijken zoveel mogelijk autovrij. Ze zorgen voor goede voorzieningen voor voet- en fietsverkeer en voor goed openbaar vervoer en deelvervoer.
- De overheid verkoopt alle aandelen in KLM en stopt met subsidies en investeringen in luchtvaart. De overheid verplicht luchthavens om het aantal vluchten te beperken tot een voor de natuur houdbaar niveau. Alle eerdere giften aan de luchtvaart worden leningen. Alle huidige leningen dienen op zeer korte termijn te worden terugbetaald.
- Privévluchten worden verboden.
- Korteafstandsvluchten worden binnen de Europese Unie verboden. Vluchten binnen 1500km van de plaats van vertrek worden verboden en dienstreizen per vliegtuig buiten Europa worden ontmoedigd.
- Nederland zorgt met de rest van de EU voor internationaal treinverkeer als goed alternatief voor vliegen tussen de grote steden.
- De overheid schaft de btw op vervoer per trein af.

2.15 Duurzame energie

We moeten onze energie uit duurzame bronnen halen. Bijvoorbeeld uit zon, wind en water. Iedereen moet ook zoveel mogelijk hun eigen energie opwekken. Hierdoor krijgen we een decentraal energiesysteem.

- De overheid verplicht energieleveranciers om elk jaar een hoger aandeel aan duurzame stroom te leveren.
- Huishoudens worden aangemoedigd om de stroom die zij nodig hebben te gebruiken op het moment dat ze die zelf opwekken. De overheid maakt wetgeving die maatregelen om netcongestie tegen te gaan, zoals lokale energieopslag, stimuleert.
- De overheid stimuleert de ontwikkeling en het gebruik van duurzame en rechtvaardig geproduceerde accu's die kunnen worden ingezet om de pieken en dalen van duurzame stroom op te vangen.
- Energiebedrijven betalen een kostendeekkende vergoeding aan mensen die stroom terugleveren.
- De voorkeursvolgorde voor zonnepanelen wordt behouden. Ze worden, in lijn met de zonneladder, zoveel mogelijk op daken, gevels en beschikbare ruimte in bebouwd gebied geplaatst en niet op natuurgrond.
- Bewonerscollectieven mogen energie die ze zelf opwekken, onderling uitwisselen. Hier hoeven ze geen belasting over te betalen.

- De overheid staat windenergie toe waar dier en natuur er geen last van hebben.
- De overheid verbiedt heien bij het aanleggen van windmolens op zee. Dit beschermt het zeeleven.
- De energiemarkt wordt genationaliseerd. Daarbij worden alle energieleveranciers opgenomen in een zelfstandig bestuursorgaan dat de verantwoordelijkheid heeft voor het inkopen, transporteren en verkopen van energie in Nederland. Daarnaast neemt dit orgaan de taak van de netbeheerders over en wordt daardoor verantwoordelijk voor de fysieke energie-infrastructuur in Nederland. Hierdoor kan er sneller en kosteneffectief ingespeeld worden op nieuwe duurzame ontwikkelingen in de energiesector, en kunnen er sociale energieggaranties opgezet worden voor huishoudens.
- De overheid legt verplichtingen op aan de markt om voor apparaten met een grote interne accu, zoals elektrische auto's, vrachtwagens en thuisaccusystemen, open standaarden te ontwikkelen zodat deze accu's energie kunnen nemen van én leveren aan het net, op basis van centrale aansturing. Hierdoor kunnen deze accu's ingezet worden om pieken en dalen in het energienet op te vangen, waardoor afhankelijkheid van fossiele energie makkelijker en sneller afgebouwd kan worden.

2.16 Energiebesparing

Energiebesparing is belangrijk voor een duurzamer Nederland. Energie die wij niet gebruiken, hoeven wij ook niet op te wekken.

- De overheid verplicht bedrijven om minder energie te gebruiken. Bijvoorbeeld door onnodige verlichting te verminderen.
- De overheid voert een quotum in voor energieverbruik per huishouden. Boven dit quotum kost energie meer, vergelijkbaar met buiten je bundel bellen. Dit draagt bij aan voldoende betaalbare energie voor iedereen en op deze manier wordt overconsumptie extra belast.
- De overheid verplicht eigenaren van kantoren minimaal energielabel A te hebben in 2030.
- De overheid verplicht het energiezuinig maken van alle bestaande woningen.
- De overheid stelt strengere energie-eisen aan producten.
- De overheid ondersteunt op wijkniveau energiebesparing, bijvoorbeeld door hergebruik van restwarmte.
- De overheid stelt een maximum in voor energieverbruik in de zware industrie. Zo hebben grootverbruikers een reden om energie te besparen. Ook hebben ze zo minder reden om te groeien.
- Er komen geen vergunningen voor het aanleggen of uitbreiden van restwarmtenetten uit de fossiele of andere vervuilende industrieën. Huidige restwarmtenetten vanuit deze industrieën worden omgebouwd, zodat ze alleen nog gebruikmaken van duurzame bronnen.

- De overheid hervormt de energiebelasting. De belasting wordt hoger hoe meer iemand verbruikt. Voor huishoudens zullen de prijzen sociaal gereguleerd worden. Grootverbruikers (industrie, kantoren en glastuinbouw) moeten juist meer betalen. Dit is eerlijker voor mensen tegenover bedrijven. Het geeft ook reden om minder energie te verbruiken.

2.17 Kernenergie

Kernenergie is geen alternatief voor fossiele brandstoffen. Het is duur, niet hernieuwbaar, een eindige energiebron en het brengt gevaarlijk afval met zich mee. Kernenergie houdt de overgang naar duurzame energie daarnaast tegen.

- De overheid verbiedt de bouw van nieuwe kerncentrales. De bestaande kerncentrales worden aan het einde van hun huidige levensloop gesloten als er dan schone alternatieven zijn.

2.18 Duurzame voedselvoorziening

We moeten ons voedsel duurzaam produceren. De volgende generaties mogen niet in de problemen komen door onze leefstijl. Hierbij is een andere manier van denken belangrijk. We kunnen niet-menselijke dieren niet langer zien als machines. We kunnen de landbouw niet langer zien als industrie. Ons voedsel moet meer uit planten komen. De landbouw moet regionaal en vrij van gif zijn. De boer moet een eerlijk inkomen krijgen. De landbouw wordt onafhankelijk van kunstmest en landbouwgif. Monoculturen maken plaats voor agro-ecologische landbouw met wisselteelt. Natuurlijke ecosystemen vormen de basis voor de voedselproductie.

- De overheid neemt de leiding in de overgang naar plantaardige eiwitten. De overheid geeft zelf het goede door plantaardige initiatieven te ondersteunen.
- De overheid promoot een plantaardig voedingspatroon.
- De overheid verplicht het gebruik van gesloten systemen in de glastuinbouw. Dit bespaart energie, voedingsstoffen en water.
- De overheid lobbyt op Europees niveau voor het afschaffen van landbouwsubsidies die niet bijdragen aan een duurzame en plantaardige voedselvoorziening. Daarnaast ondersteunt de overheid boeren bij de omslag naar duurzame, gifvrije landbouw.
- De overheid ondersteunt regionale landbouw. Stadslandbouw kan hierin ook een belangrijke rol spelen. De overheid voert ook regels in voor nieuwe houdbaarheidsdata. Dit gaat verspilling tegen.
- De overheid verplicht het afstemmen van mestproductie op wat er gebruikt kan worden.

2.19 Eerlijk voedselbeleid

Alles moet in balans, zo moet ook de voedselketen eerlijk functioneren. Gezond eten moet voor iedereen beschikbaar en betaalbaar zijn. Mensen moeten zowel kennis hebben over gezonde keuzes,

als de mogelijkheid om daarnaar te handelen. Eerlijk eten vereist dat het verbouwen een proportionele impact heeft op dier, natuur en milieu, en dat de verspilling van energie tot een minimum beperkt wordt. De hoeveelheid grond, energie en dierenmishandeling in de dierenindustrie betekent dat dierlijke producten geen plek meer hebben in het voedselsysteem. Boeren moeten een eerlijke positie krijgen. Concurrentie van buitenlandse producten die niet aan onze standaarden hoeven te voldoen is onacceptabel. Boeren die werken aan een duurzame, natuurinclusieve toekomst worden daarom ondersteund.

We werken toe naar een decentraal kleinschalig voedselsysteem. Door lokaal te verbouwen voorkomen we uitbuiting van andere gebieden, en buitensporige uitstoot bij transportbewegingen. De voedselindustrie heeft misleiding tot een kunst verheven. Eerlijke kennis over de gezondheid van een product, en de impact die dat product op de wereld heeft, is voor de meeste mensen niet te achterhalen. Om een eerlijk, gezond en duurzaam voedselsysteem te creëren moet dit grondig aangepakt worden.

- De verkoop van dierlijke producten voor consumptie wordt verboden.
- Alleen natuurinclusieve en duurzame voedselindustrie wordt toegestaan.
- We importeren uitsluitend voedselproducten die gemaakt zijn onder dezelfde standaarden die in Nederland gelden.

Totdat dit is bereikt, worden onderstaande maatregelen uitgevoerd:

- De overheid voert een vleestaks in.
- De overheid ondersteunt de ontwikkeling van plantaardige vervangers voor vlees, zuivel en vis.
- We belonen boeren voor het lokaal verbouwen van gezond voedsel op een duurzame, natuurinclusieve manier.
- We stoppen import van al het voedsel dat niet voldoet aan de standaarden die gelden binnen Europa. Dit zorgt ervoor dat boeren zich geen zorgen hoeven te maken over concurrerende buitenlandse bedrijven met andere regelgeving.
- De overheid zorgt voor goede informatie over waar voedsel vandaan komt.
- De overheid verplicht gesloten kringlopen. Industrieel diervoer komt niet meer uit Zuid-Amerika, maar wordt regionaal verbouwd.
- De btw-tarieven op gezond eten gaan naar 0%.
- Kinderen krijgen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs les over gezond eten.
- Er komt een einde aan misleidende communicatie en reclame over ongezond voedsel.

2.20 Genetische manipulatie en klonen

We maken momenteel niet-menselijke dieren, planten en andere levensvormen met de eigenschappen die we willen. Hiervoor gebruiken we selectietechnieken als klassieke veredeling,

genetische modificatie en klonen. Om dieren, natuur en milieu tegen de risico's hiervan te beschermen, moeten deze technieken aan een aantal voorwaarden voldoen.

- De overheid verbiedt selectietechnieken op dieren, als dieren daar last van hebben.
- De overheid verbiedt selectietechnieken die leiden tot meer gebruik van landbouwgif. Dus ook selectietechnieken die planten resistent maken tegen landbouwgif.
- De overheid schaft octrooien op levensvormen in het algemeen af.
- De overheid verplicht etiketten op producten waarin genetisch gemodificeerde planten verwerkt zijn.

Inclusiviteit, cultuur en onderwijs

**Een radicaal rechtvaardige en
eerlijke maatschappij voor iedereen**

Om iedereen zich vrij en veilig te laten voelen in de samenleving, is het noodzakelijk dat de emancipatie van gemarginaliseerde groepen wordt bevorderd. Daarnaast moeten discriminatie en uitsluiting worden voorkomen en krachtig worden bestreden. Iedereen moet tot bloei kunnen komen, gelijke kansen krijgen en zich vrij voelen om diens identiteit naar eigen wens te kunnen invullen, uitdrukken en beleven. Hier ligt een belangrijke rol voor het onderwijs. Op school kan iedereen leren hoe je respectvol met elkaar en de Aarde omgaat en hoe je elkaars verschillen viert.

3.1 Gelijkwaardigheid en emancipatie (LHBTIQA+)

PINK! staat voor een wereld waarin iedereen volledig vrij is in hun eigen sekse, genderidentiteit, genderexpressie, seksuele en romantische geaardheid en relatievorm. Niet iedereen voelt zich namelijk prettig bij de standaarden die de samenleving oplegt op deze gebieden. Emancipatie van LHBTIQA+'ers stopt niet bij het strafbaar maken van discriminatie op basis van gender, geslacht en seksualiteit. Ook andere wetgeving is nodig. Zo moeten intersekse personen, met geslachtsdelen die afwijken van wat gezien wordt als typisch mannelijk of vrouwelijk, beschermd worden. Daarnaast is er meer vrijheid nodig om af te kunnen wijken van de norm, wat betreft sekse, gender, geaardheid en relatievorm.

- Gender wordt expliciet toegevoegd aan artikel 1 van de Grondwet als grond waarop discriminatie niet is toegestaan.
- Geslachtsregistratie in officiële documenten zoals geboorteakte, identiteitsbewijs en paspoort wordt waar mogelijk optioneel. Je kan in ieder geval kiezen voor een overige of non-binaire optie zonder dat dit via de rechter moet. Dit is bij wet vastgelegd.
- De deskundigenverklaring voor een geslachtswijziging wordt niet meer nodig en de leeftijdsgrens van 16 jaar vervalt.
- Burgerlijke stand en gender worden niet opgevraagd waar deze niet relevant zijn.
- Organisaties die wel gender registreren, worden verplicht om meer opties dan alleen man of vrouw aan te bieden.
- Homogenezing en andere schadelijke praktijken, waarbij identiteit als een ziekte wordt beschouwd, worden verboden.
- Intersekse kinderen worden beschermd tegen medisch niet-noodzakelijke behandelingen, die alleen worden uitgevoerd om aan de mannelijke of vrouwelijke norm te voldoen. Intersekse kinderen moeten zelf kunnen kiezen wat er met hun lichaam gebeurt.
- Men kan voor hun burgerlijke stand zelf kiezen tussen de termen 'gescheiden' en 'alleenstaand', behalve als het nodig is om nadruk te leggen op dit verschil, zoals met betrekking tot alimentatie.
- Het samenlevingscontract is omgebouwd naar, of uitgebreid met een samenzijn-contract. Hierbij hoeft men niet op één adres ingeschreven te zijn.

- Voor het erfrecht is het niet verplicht om als partner op hetzelfde adres ingeschreven te zijn als de overledene.
- Trouwen biedt geen belastingvoordelen.
- Alle paren en polycules krijgen dezelfde rechten als heteroseksuele paren. Er komt een volwaardige wettelijke regeling, inclusief tijdsplanning, voor een meerouderschap, -gezag en een draagouderschapsregeling.
- Kunstmatige inseminatie, IVF en draagouderschap worden voor iedereen vergoed vanuit het basispakket van de zorgverzekering.
- De bescherming van donorkinderen wordt verbeterd en er komt een wettelijk maximum aan het aantal donaties per spermadonor.
- Partnerregelingen zoals in cao's zijn ook van toepassing op partners die niet samenwonen met de werknemer.
- Partnerregelingen zoals in cao's kunnen voor meerdere partners gelden.
- Het is mogelijk te trouwen en geregistreerd partnerschap aan te gaan met meer dan één andere persoon.
- Een kind kan voor de wet meer dan twee ouders hebben.
- De Nederlandse overheid bevordert de emancipatie van LHBTIQA+'ers wereldwijd. Hiervoor oefent de Nederlandse overheid diplomatieke en economische druk uit op overheden die de rechten en het welzijn van seksuele minderheden schaden. Nederland werkt hiervoor samen met andere landen met progressief LHBTIQA+ beleid.

3.2 Samen tegen racisme

PINK! pleit voor een wereldwijde inclusieve samenleving zonder racisme. In Nederland hebben mensen van kleur nog altijd systematisch minder kansen dan witte mensen. Denk hierbij aan discriminatie in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, op de woningmarkt en door de politie. Naast directe bestrijding van discriminatie wil PINK! racisme bestrijden door via inclusief onderwijs aandacht te besteden aan racistische systemen in Nederland. Ook op internationaal vlak draagt Nederland bij aan racisme. Nederland is bijvoorbeeld voor een groot deel verantwoordelijk voor de klimaatproblematiek, die armere landen het hardst treft. Naast dit klimaatracisme voedt Nederland de uitbuiting van deze armere landen door deelname aan oneerlijke handelsverdragen en misbruik van goedkope arbeid en grondstoffen. PINK! pleit dus voor een actieve rol van de Nederlandse staat in het terugdringen van racisme, zowel in Nederland als wereldwijd.

- Er komt bijzondere aandacht voor de aanpak van discriminatie om een combinatie van gronden, zoals LHBTQIA+-personen van kleur, of mensen met een biculturele en religieuze achtergrond (intersectionaliteit).
- Anoniem solliciteren is de standaard.

- De politie geeft prioriteit aan een veilige en inclusieve werkvloer. Machtsmisbruik, racisme en andere vormen van discriminatie binnen de politie en politievakbonden worden grondiger aangepakt. Er is geen plek bij de politie voor mensen die zich anti-rechtsstatelijk en discriminerend uiten.
- Boa's mogen een hoofddoek of keppel dragen of op een andere manier uiting geven aan hun religie.
- Er komt een (wettelijk) verbod op het gebruik van etniciteit en nationaliteit als indicator in risicoprofielen die worden gebruikt voor het opsporen van potentiële wet- en regelovertreeders.
- De politie noteert verplicht de reden voor staandehouding op zogeheten 'stopformulieren'. Hiermee wordt etnisch profileren tegengegaan.
- Er komen voldoende discriminatierechercheurs. Op politieacademies en in bijscholing voor agenten wordt empathie en effectieve aanpak van discriminatie een verplicht en herkenbaar onderdeel van het curriculum.
- Koloniale verheerlijking, zoals bij straatnamen of standbeelden, verdwijnt uit de publieke ruimte.
- Geschiedenis over slavernij en het koloniale verleden van Nederland zijn onderdeel van de nationale curricula van basis- en voortgezet onderwijs.
- Zwarte Piet wordt herkend als een racistische karikatuur en wordt daarom afgeschaft. De overheid controleert dit actief, bijvoorbeeld door het verwijderen van sociale media groepen die pro-Zwarte Piet zijn.
- Ketu Koti is een nationale feestdag. Het herdenken van het leed van de slavernij en het vieren van het einde ervan is onderdeel van de Nederlandse cultuur.
- De Internationale Dag van de Inheemse Volkeren is een officiële feestdag. Inheemse volkeren over de hele wereld spelen een belangrijke rol in het bewaren van natuur en biodiversiteit en zijn een bron van diverse culturele uitingen. Veel inheemse volkeren zijn het slachtoffer van racisme, armoede en achterstelling door plaatselijke overheden. Met deze feestdag wordt aandacht gevraagd voor deze inheemse volkeren.
- De Nederlandse regering zet zich in om elke vorm van klimaatracisme tegen te gaan.
- De Nederlandse regering erkent de fouten die zij in het verleden heeft gemaakt zoals beschreven in het Drooglever-rapport (An Act of Free Choice) en neemt hier verantwoordelijkheid voor. De Nederlandse regering zal, bij beslissing daartoe vanuit de Papoea's, West-Papoea als onafhankelijke staat erkennen. Tot die tijd zal de Nederlandse regering zich actief inzetten voor zelfbeschikkingsrecht van de West-Papoea's en een speciaal rapporteur West-Papoea bij de Verenigde Naties. De Nederlandse regering stelt budget beschikbaar voor een leerstoel West-Papoea.
- De Nederlandse regering spreekt zich uit tegen ontbossing die de leefwijze van de Papoea's bedreigt, alsmede andere mensenrechtenschendingen gepleegd door de Indonesische staat.

- Het boerkaverbod wordt teruggedraaid.

3.3 Een toegankelijke samenleving

Mensen met een beperking zijn een diverse groep mensen in de samenleving. Vaak wordt nu nog te weinig rekening gehouden met de verschillende behoeften en mogelijkheden van mensen met een beperking. Daarnaast is de huidige samenleving vaak niet ingericht op neurodivergente mensen. De samenleving is hierdoor niet voor iedereen even toegankelijk. PINK! staat voor een samenleving waarin iedereen volwaardig kan meedoen.

- Het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap wordt strikt nageleefd. Toegankelijkheid van het openbaar vervoer is hierbij bijzonder belangrijk.
- Nieuwe wetten worden getoetst aan het VN verdrag inzake rechten van mensen met een handicap.
- Er komen meer openbare toiletten. Deze zijn gratis en toegankelijk.
- Het weigeren van hulphonden in openbare ruimtes wordt alleen toegestaan als daar een belangrijke reden voor is.
- Mensen met een beperking worden altijd aan tafel gevraagd om beleid en uitvoering te verbeteren.
- Politieke participatie door mensen met een beperking, zoals stemmen, demonstreren en actievoeren, wordt bevorderd.
- Validisme wordt serieus genomen als vorm van discriminatie.
- De werkvloer en samenleving worden geschikt gemaakt voor iedereen met een beperking.
- Tolkgebruikers hebben geen limiet aan het aantal vergoede tolkuren. Tolken Nederlandse Gebarentaal worden namelijk rechtstreeks uitbetaald door de overheid.

3.4 Seksuele vrijheid en veiligheid

Aandacht voor seksuele intimidatie en geweld groeit de laatste jaren. Nog steeds gaat de afhandeling van seksuele misdrijven mis. Aangiftes blijven te lang liggen, zelfs wanneer de dader bekend is. Daarnaast worden slachtoffers niet serieus genomen. De overheid heeft de taak om slachtoffers die zoiets ingrijpends als seksueel geweld hebben meegemaakt, te helpen.

- Aangiftes van seksueel geweld worden met hoge prioriteit behandeld. Als de dader al bekend is, wordt deze zo snel mogelijk verhoord om verdere slachtoffers te voorkomen. Dit geldt ook voor meldingen van seksuele intimidatie op bijvoorbeeld scholen.
- De strafrechtelijke definitie van verkrachting omvat naast gepenetreerd worden zonder instemming ook penetratie zonder instemming. Op dit moment is strafrechtelijk alleen sprake van verkrachting als een slachtoffer gepenetreerd wordt. Mensen die worden gedwongen anderen te penetreren met hun geslachtsdeel zijn ook slachtoffers van verkrachting. Seksuele

aanranding onder de noemer verkrachting wordt zwaarder bestraft dan andere vormen van aanranding.

- Het doorslaggevende criterium voor verkrachting is het gebrek aan instemming van het slachtoffer.
- Politie en justitie worden extra geschoold op correct verhoor en vooroordelen rondom seksueel geweld. In de praktijk komen zowel situaties voor waarin slachtoffers niet geloofd worden, als situaties waarbij valse aangiftes van aanranding niet herkend worden. Deze situaties hebben ingrijpende gevolgen voor de mensen die ermee te maken hebben.

3.5 Gelijke en integrale behandeling van sekswerkers

Sekswerk heeft te maken met stigma's gebaseerd op generalisaties en aannames. Het taboe en het slechte imago dat sekswerk heeft, is onterecht. De overheid moet zorgen dat sekswerk als volwaardig werk wordt gezien. Daarnaast is het uitvoeren van sekswerk niet zonder gevaar. Sekswerkers worden makkelijker blootgesteld aan illegale praktijken zoals afpersing en dwang. Sekswerkers worden zelfs slachtoffer van seksueel geweld. Daarom is het van cruciaal belang dat de overheid blijft werken aan de veiligheid voor sekswerkers en hulp biedt aan sekswerkers die slachtoffer zijn geweest van traumatische gebeurtenissen.

- De overheid is verantwoordelijk voor het tegengaan van stereotypering van sekswerkers en zet zich hier actief voor in.
- De overheid is verantwoordelijk voor het garanderen van de veiligheid van sekswerkers en zet zich hiervoor actief in.
- Sekswerkers moeten eerlijk betaald krijgen voor het acteren in pornografie en erotica. Daarom worden gratis pornografiewebsites uitgebreid ontmoedigd.
- In Nederland geproduceerde pornografie en erotica moet voldoen aan wettelijk vastgestelde ethische normen, die worden opgesteld in samenspraak met sekswerkers uit de sector.

3.6 Het doel van onderwijs

Onderwijs zorgt voor persoonlijke ontwikkeling. Dit betekent dat (jonge) individuen via het onderwijs in aanraking komen met en inzicht krijgen in de vele aspecten van het bestaan. Verschillende wetenschappelijke disciplines (alfa, bèta en gamma) evenals de middelen om creativiteit, sportiviteit, muzikaliteit en gezonde copingstijlen te ontwikkelen zijn daarvoor nodig en zorgen voor een verrijking van het leven. Ze zetten aan het denken en maken kritische reflectie mogelijk.

- Onderwijs is voor iedereen betaalbaar.
- Onderwijs is passend en wordt gebaseerd op aanleg, belangstelling en de talenten van het individu.

- Kritisch denken is een structureel onderdeel van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Dit gebeurt om de democratie te versterken en persoonlijke ontwikkeling te stimuleren. Kritisch denken is een onmisbare vaardigheid en onderwijs hierover maakt jongeren sterker in het analyseren van de eigen behoeften en waarden, zodat zij onderbouwde beslissingen kunnen maken over hun toekomst. Op deze manier worden jongeren beter voorbereid op onder andere het maken van studie- en loopbaankeuzes.
- Religieuze scholen in Nederland worden afgeschaft. In veel gevallen zorgt religieus onderwijs namelijk niet voor een verrijking, maar juist voor een verarming van het wereldbeeld. PINK! is daarom van mening dat religieus onderwijs de ontwikkeling van kinderen niet ten goede komt. Op dit moment gaat meer dan de helft van de leerlingen in Nederland naar een religieuze school.
- Leerlingen krijgen les over de verschillende godsdiensten en levensbeschouwingen die er zijn.
- Commerciële bijles wordt afgeschaft. Scholen bieden individuele of kleinschalige ondersteuning waar nodig.

3.7 Inclusief onderwijs

- Basisscholen en middelbare scholen besteden aandacht aan diversiteit en inclusiviteit, onder andere over de onderwerpen seksualiteit, gender, mentale gezondheid, afkomst, diersoort en preventie van gendergerelateerd geweld. Deze onderwerpen kunnen op stabiele financiële en didactische steun van de overheid rekenen. Deze onderwerpen komen aan bod bij de verschillende vakken, waaronder biologie, maatschappijleer en geschiedenis. Mentoren staan hier ook expliciet bij stil met hun mentorklassen.
- Onderwijs over diversiteit en inclusiviteit wordt niet over, maar in samenwerking met diverse groepen gemaakt en gegeven. Hiervoor wordt samengewerkt met maatschappelijke organisaties.
- Iedere school en universiteit wordt rolstoeltoegankelijk. Leerlingen die dat nodig hebben, krijgen toegang tot de lift.
- Pesten wordt hard aangepakt, omdat scholen en universiteiten een veilige plek dienen te zijn. Aandacht voor het verminderen van zelfmoord onder LHBTIQA+'ers heeft op scholen hoge prioriteit.
- Onderwijssegregatie wordt tegengegaan en discriminatie wordt actief bestreden.

3.8 Basisonderwijs en voortgezet onderwijs

- Er wordt niet verder bezuinigd op passend onderwijs, zodat alle leerlingen de aandacht en begeleiding krijgen die zij nodig hebben.
- Zorgbehoevende leerlingen worden niet enkel uit financiële overwegingen in het reguliere onderwijs geplaatst.

- Fusies van scholen worden voorkomen, tenzij de kwaliteit van het onderwijs aantoonbaar verbetert door een fusie of het leerlingenaantal te ver gedaald is. Scholen mogen niet enkel uit financiële overwegingen fuseren.
- Aan kritisch denken, digitale vaardigheden (inclusief digitale veiligheid) en mediawijsheid wordt meer aandacht besteed. Ook leren leerlingen door deze vaardigheden om onafhankelijk na te denken.
- Er komt meer positieve aandacht voor praktisch(e) onderwijs/beroepen op middelbare scholen, voornamelijk havo/vwo waar aandacht voor dit onderwijs/deze beroepen nog onvoldoende aanwezig is.
- Er komt een beter aanbod van cultuur binnen het onderwijs. Kunst- en cultuurlessen worden zo ingericht dat leerlingen meer gefocust les krijgen, in kleinere groepen en, indien de werkdruk dit toelaat, een-op-een met een docent. Leerlingen worden gestimuleerd om hun creatieve interesses achterna te gaan en hierin wordt samengewerkt met culturele instellingen zoals muziekscholen en kunstverenigingen. De focus komt op ontwikkeling van individuele en collectieve verbetering van vaardigheden binnen specifieke kunstdisciplines, in plaats van oppervlakkig onderwijs over alle kunstdisciplines.
- Lobbyorganisaties die deelnemen aan de fossiele industrie mogen niet meeschrijven aan schoolboeken die gericht zijn op kinderen.
- Leerlingen in het middelbaar onderwijs krijgen les in maatschappelijke basisvaardigheden. Dit bestaat uit, maar is niet beperkt tot: het opzoeken en lezen van wetteksten, rechten en plichten van personen in de maatschappij, rechten op de werkvloer en het indienen van belastingaangiftes.
- Het speciaal onderwijs (SO) wordt niet samengevoegd met het regulier onderwijs. In plaats daarvan wordt er meer geld vrijgemaakt voor speciale scholen en worden docenten beter begeleid in het ondersteunen van leerlingen. Het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) wordt voortaan gecategoriseerd als secundair onderwijs in plaats van primair onderwijs.

3.9 Middelbaar beroepsonderwijs

Hoewel het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) op veel punten verschilt van universitair onderwijs en hoger beroepsonderwijs (hbo), is het minstens net zo belangrijk. Momenteel wordt het middelbaar beroepsonderwijs nog te theoretisch benaderd.

- Er komt meer ruimte voor een praktische insteek van opleidingen in het mbo.
- Het is van belang dat er voldoende en juist opgeleide docenten zijn die een salaris krijgen dat past bij het belangrijke werk dat ze doen.
- Het mbo en het hbo worden in de officiële naamgeving hernoemd naar het Praktisch Beroepsonderwijs en het Theoretisch Beroepsonderwijs.

3.10 Betaalbaarheid

Onderwijs is een grondrecht. Iedereen moet toegang hebben tot goed onderwijs, ongeacht sociaal-economische positie.

- De studiefinanciering wordt hervormd. Collegegeld verdwijnt, en studenten krijgen maandelijks een onvoorwaardelijke studiebeurs voor hun onkosten. Dit geldt voor mbo, hbo en wo studenten.
- Het studenten-ov blijft bestaan en de overheid zet zich in voor een goed, betaalbaar aanbod van studentenhuysvesting, om zo de toegankelijkheid van studeren te vergroten.

3.11 Activiteiten naast de studie

Studeren is een tijd om je te ontwikkelen. Voor PINK! betekent dit niet alleen zo snel mogelijk je studie afronden, maar ook dat het voor wie dat wil mogelijk moet zijn om naast je studie je te kunnen ontwikkelen.

- Studenten worden niet belemmerd als zij een tweede studie willen volgen of wanneer zij zich willen ontwikkelen door middel van activiteiten naast de studie, zoals bestuursfuncties of vrijwilligerswerk. Studenten worden aangemoedigd om op deze manier hun horizon te verbreden.
- Studenten reizen uitsluitend met de trein naar uitwisselingen of stages binnen Europa. Indien nodig kunnen studenten extra beursgeld aanvragen voor de reiskosten.
- De overheid stimuleert dat mbo-scholen en stagebedrijven deelnemen aan Erasmus+ en andere uitwisselingsprogramma's, zodat buitenlandervaring opdoen ook voor mbo'ers toegankelijker wordt.

3.12 Duurzaamheid in het onderwijs

Om ook voor toekomstige generaties een leefbare planeet in stand te houden, moet er in het onderwijs meer aandacht worden besteed aan duurzame ontwikkeling. De vorming van leerlingen rondom dit thema is namelijk een onderdeel van de maatschappelijke vorming. Het legt ook de basis voor een duurzame samenleving en een leefbare planeet.

- De onderwerpen dieren, natuur, milieu, klimaatverandering en duurzaamheid zijn volledig in het lesaanbod van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs opgenomen.
- Op basisscholen wordt geen les meer gegeven over hengelen. Zulke (gast)lessen worden vervangen door lessen over de onderwaternatuur en een gezonde leefomgeving voor waterdieren.

- De overheid steunt de overgang naar volledig plantaardig, biologisch en regionaal geproduceerd voedsel in schoolkantines. Tot die tijd wordt schoolmelk afgeschaft.
- Schoolfruit wordt geïntroduceerd op alle basisscholen.
- Scholen worden ondersteund bij het inrichten van een schooltuin.
- Scholen blijven sport en beweging stimuleren.
- De Rijksoverheid geeft financiële steun aan het meten en handhaven van de luchtkwaliteit in scholen. Zo kan een goede luchtkwaliteit gegarandeerd worden.

3.13 Wetenschappelijk onderbouwd de toekomst in (wetenschap)

Onderwijs en betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek zijn waardevol en leveren zoveel op, dat het geen goed idee is om hierop te bezuinigen. Omdat wetenschappelijk onderzoek belangrijk is voor de maatschappij, moet het onafhankelijk zijn.

- Alle universiteiten en hun onderzoekscentra vallen voortaan onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarbij ook het economische onderzoeksinstituut van Wageningen University & Research, dat nu nog onder het ministerie van Economische Zaken valt.
- Ook relatief kleine studies en disciplines blijven behouden en worden voorzien van onderzoeksgeld, aangezien wetenschappelijk onderzoek altijd waarde heeft.
- De invloed van bedrijven en multinationals op de inhoud van onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt geminimaliseerd. Universiteiten worden minder afhankelijk van commerciële geldstromen.
- Wetenschappelijke publicaties moeten vrij toegankelijk zijn. Daarom wordt de Open Access- en Open Science-beweging gesteund en gefinancierd.

3.14 Een expressieve samenleving (kunst en cultuur)

PINK! vindt cultuur zeer belangrijk voor de verbondenheid in de samenleving. Iedereen moet de kans krijgen zich cultureel te ontwikkelen. We ondersteunen een sterke kunst-, cultuur- en mediasector, die de ruimte krijgt om vernieuwend en kritisch te zijn en waarin makers eerlijk worden beloond.

- Kunst en cultuur vallen onder het lage btw-tarief.
- Alle musea die subsidie ontvangen zijn gratis toegankelijk. Een vrijwillige bijdrage wordt gevraagd, maar is niet verplicht.
- Muziekles wordt beschikbaar voor iedereen en wordt opgenomen in het basisonderwijs.
- Met monumenten en cultuurlandschappen wordt zorgvuldig omgegaan.
- De sloop van musea wordt zoveel mogelijk voorkomen.
- Nieuwe media kunnen aanspraak maken op het Stimuleringsfonds voor media omdat ze een belangrijke rol spelen in vrije en onafhankelijke onderzoeksjournalistiek.

- Het auteursrecht en het auteurscontractenrecht worden gemoderniseerd om de positie van de makers te versterken.
- De positie van makers ten opzichte van bijvoorbeeld streamingdiensten als Spotify wordt versterkt, waardoor zij een eerlijke vergoeding krijgen voor hun werk.
- De positie van zwarte makers en makers van kleur wordt door onder andere subsidies versterkt.
- De toekenning van subsidies voor kunstraden is transparant.
- De creatieve sector en de erfgoedwereld worden actief betrokken bij het aanpakken van maatschappelijke opgaven, zoals sociale rechtvaardigheid en de klimaat- en natuurcrisis.
- Musea worden zo gesubsidieerd dat zij onafhankelijk kunnen zijn van donaties van fossiele of op een andere manier schadelijke bedrijven, op voorwaarde dat zij geen sponsorcontracten aangaan met, of donaties accepteren van zulke bedrijven.
- De overheid bezuinigt niet op de Nederlandse Publieke Omroep.

4

Een gezonde samenleving

Met zorg voor iedereen

Een gezonde samenleving bestaat uit verschillende aspecten. Iedereen moet een gezonde levensstijl kunnen nastreven. Gezond voedsel moet beschikbaar en betaalbaar zijn. Daarnaast moeten mensen de tijd en gelegenheid hebben om een sport te kunnen beoefenen die hen goed bevalt. Preventie van ziekten alleen is niet voldoende. De gezondheidszorg moet goed geregeld zijn, zodat mensen niet lang hoeven te wachten op de nodige zorg. Ook moet zorg toereikend zijn voor iedereen, ongeacht gender, etniciteit, leeftijd en inkomen. Hierbij is van belang hoe de zorg gefinancierd wordt – de patiënt moet centraal staan. Iedereen moet kunnen beslissen over de beste zorg voor diens eigen lichaam, waaronder transzorg, abortus en euthanasie.

4.1 Een gezonde levensstijl (voedsel en sport)

Je gezond voelen en in staat zijn om een gezond leven te leiden is voor iedereen van belang. PINK! wil daarom dat de overheid een actieve rol speelt in het promoten van de volksgezondheid. Preventie van (welzijns)ziekten, opkomen voor een eerlijke verdeling van geneesmiddelen en de rechten van minderheden spelen een centrale rol in het overheidsbeleid dat PINK! voor ogen heeft.

4.2 Preventie

PINK! vindt dat preventie de basis is van een goede gezondheidszorg. Gezonder leven, eten en bewegen spelen een belangrijke rol als het gaat om het voorkomen van ziekte en ongemak. Preventieve gezondheidszorg heeft daarnaast grotere maatschappelijke baten dan lasten. PINK! stelt daarom ook voor dat de overheid inzet op preventie.

- De overheid stimuleert een gezonde leefwijze. Hieronder vallen onder andere stoppen met roken en gokken, bewust alcohol- en drugsgebruik, voldoende beweging en een volwaardig, plantaardig voedingspatroon.
- De overheid verbiedt online gokken.
- Kinderen op de basisschool en middelbare school ontvangen in het lesprogramma voorlichting over een gezonde leefwijze en de nadelige effecten van roken, gokken, alcohol, drugs, pornografie en fastfood.
- Het wordt onderzocht welke factoren belemmerend zijn in het behalen en vasthouden van een gezonde leefwijze, daar waar mogelijk worden oplossingen geboden.
- Vergoeding voor preventie, zoals het raadplegen van een diëtist en hulp bij het stoppen met roken, blijven in het basispakket van de zorgverzekering.
- Er komt een leeftijdsgrens voor energiedranken die even hoog wordt als de leeftijdsgrens voor alcohol.
- Er komt een verbod op reclame voor snoep en fastfood.

4.3 Promotie van gezonde voeding

De overheid bevordert de overgang naar een meer plantaardig voedingspatroon.

- Groenten en fruit worden zowel op nationaal als op Europees niveau vrijgesteld van btw. Groente en fruit zijn essentieel voor een gezonde levensstijl.
- De btw op dierlijke producten wordt verhoogd van 6 naar 21 procent. Hierdoor worden de kosten voor meer gezondheidszorg voor ziekten die veroorzaakt worden door overmatige vleesconsumptie beter gedekt. De verborgen kosten van de productie van vlees staan niet in verhouding tot de huidige prijs die de consument in de supermarkt betaalt, doordat de maatschappelijke effecten op onder meer volksgezondheid, milieu en dierenwelzijn nu niet worden meegerekend.
- Er komen accijns op voedingscomponenten die volgens de Wereldgezondheidsorganisatie te veel geconsumeerd worden en/of ongezond zijn. Dit zijn transvetten, verzadigde vetten, dieetcholesterol, toegevoegde suikers en zout.
- De overheid schept orde in het oerwoud van voedingskeurmerken. Er wordt een stoplichtsysteem met betrekking tot voedingswaardes ingesteld, zodat men in één oogopslag kan zien hoeveel calorieën, suiker, zout, onverzadigde en verzadigde vetten een product bevat. De hoeveelheden worden uitgedrukt in procenten van de dagelijkse voedingsrichtlijnen.
- In ziekenhuizen, verpleeghuizen, gevangenissen en andere instituten die niet zomaar verlaten kunnen worden, is gezonde, smakelijke, plantaardige en biologische voeding de norm.
- Ziekenhuizen luisteren naar de wensen van patiënten. Door maaltijden hierop af te stemmen wordt voedselverspilling voorkomen.

4.4 Promotie van sport

Voldoende beweging is belangrijk om gezond en vitaal te blijven. PINK! is daarom vóór het promoten van sport en beweging. Sporten in teamverband heeft ook een grote sociale rol. Om deze redenen dient sport voor iedereen toegankelijk te zijn.

- Sportverenigingen organiseren één open training per week voor kinderen van wie de ouders een lidmaatschap niet kunnen betalen. Deze open trainingen kunnen daarnaast gebruikt worden als proefflessen, zodat kinderen gemakkelijk verschillende sporten kunnen uitproberen.
- Volwassen topsporters die uitkomen voor Nederland op internationale toernooien krijgen volgens het wettelijk minimumloon betaald voor de uren die zij besteden aan door bondscoaches georganiseerde trainingen. Op deze manier wordt talent en hard werken belangrijker dan financiële overwegingen om aan topsport te kunnen doen.

- Diervrije sportverenigingen krijgen per lid tot 21 jaar een geldbedrag van de overheid. De hoogte hiervan is afhankelijk van de contributie. De ledencontributie komt hierbij te vervallen waardoor de ouders geen schakel meer zijn in het financieren van een sportvoorziening.

4.5 Financiering

In de zorg hoort het belang van de patiënt centraal te staan. Administratieve rompslomp als gevolg van marktwerking past daar niet bij. De verschuiving in focus van het gezondheidsbelang van de patiënt naar het financiële belang van zorginstellingen en verleners is een keerzijde van rendementsdenken in de zorg. Daarnaast is PINK! van mening dat ontransparante prijsstijgingen van medicatie gelijke toegang tot zorg tegenhouden.

- Er komt een einde aan marktwerking in de zorg. De wijze van financiering van zorg is onnodig complex en wordt herzien.
- De premies van de zorgverzekering worden een inkomensafhankelijke bijdrage. Het eigen risico wordt afgeschaft. De overheid reguleert de zorg en financiert dit door het proportioneel verhogen van de inkomstenbelastingtarieven. Op die manier wordt er van hogere inkomens een grotere bijdrage gevraagd, zodat de kosten van de zorg eerlijk verdeeld worden. De breedste schouders dragen de zwaarste lasten.
- De inzet van (gebaren)tolken moet niet uit het budget van de zorgvrager worden betaald, maar standaard vergoed worden door de overheid. Daarnaast moeten de gemaakte kosten voor (gebaren)tolken onder het verlaagde btw-tarief vallen.
- Onderhandelingen over medicijnprijzen vinden op transparante wijze plaats. Zo wordt democratische controle mogelijk gemaakt.
- Farmaceuten geven inzicht in de prijsopbouw van medicatie die nieuw op de markt wordt aangeboden.
- De overheid neemt in een Europees samenwerkingsverband de ontwikkeling van nieuwe medicatie over wanneer het farmaceuten niet lukt om kosten te verlagen voor het ontwikkelen van innovatieve medicatie. Vervolgens zou de grootschalige productie van medicatie wel uitbesteed kunnen worden aan farmaceuten.
- De overheid voorkomt dat prijsstijgingen van medicatie ten koste gaan van de overige onderdelen binnen de gezondheidszorg.
- We investeren in (vergoede) omscholings- en opleidingsmogelijkheden om de wachttijden in de GGZ terug te dringen.

4.6 Alternatieve genezers

- Alternatieve genezers zijn in het bezit van een hiertoe strekkende VOG.
- Burgers met een verleden van tuchtrechtelijke uitspraken, mogen ook niet aan de slag als alternatief genezer. Dit wordt bijgehouden in een landelijk register.

- Er komt een meldpunt voor behandelaars in het alternatieve circuit die patiënten weghouden uit de reguliere zorg, feitelijk onjuiste informatie geven over de effectiviteit van (alternatieve) geneeswijzen, ziektes van patiënten ontkennen of ouders ervan weerhouden om hun kinderen te laten vaccineren zonder dat hier een door een huisarts geconstateerde medische reden voor is.

4.6 Gendergerelateerd geweld

Helaas is gendergerelateerd geweld in Nederland nog een groot probleem. Veel vrouwen en trans mensen hebben in hun leven te maken met intimidatie, huiselijk geweld of zelfs femicide. Ook voelen gemarginaliseerde mensen zich regelmatig onveilig op straat en schiet de nazorg na genitale verminking tekort. De overheid moet meer haar best doen om gendergerelateerd geweld tegen te gaan, van preventie tot signalering en nazorg.

- We erkennen femicide expliciet in de wet.
- Huiselijk geweld wordt erkend als een gendergerelateerd probleem.
- We reserveren voldoende geld voor een grootschalige aanpak tegen femicide en een betere informatievoorziening. De aanpak hiervan wordt ontworpen in samenwerking met ervaringsdeskundigen en experts.
- De overheid faciliteert betere samenwerking tussen betrokken organisaties rondom gendergerelateerd geweld, zodat preventie, acute zorg en nazorg toereikend zijn voor slachtoffers en hun naasten.
- Signaleringen en meldingen over gendergerelateerd geweld worden serieus genomen. Om dit te waarborgen wordt er betere voorlichting aangeboden aan betrokken partijen, zoals de politie, handhaving en maatschappelijke professionals.
- Alle vormen van huiselijk geweld (emotioneel, fysiek, economisch, etc.) worden serieus genomen in beleid en handhaving. Economisch geweld wordt dus ook expliciet meegenomen in de definitie van huiselijk geweld, in lijn met de Istanbul Convention.
- De overheid lanceert een langdurige nationale preventiestrategie tegen gendergerelateerd geweld in samenwerking met ervaringsdeskundigen en experts, in lijn met de Istanbul Convention.
- Er worden voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld voor klinieken die nazorg bieden aan slachtoffers van genitale verminking.
- Er komt een nationale Zero-Tolerance dag tegen genitale verminking.
- Er komt betere handhaving en preventie tegen straatintimidatie. Ook worden handhavers beter opgeleid om dit te herkennen en hier beter op te handelen.
- Onveilige plekken en routes worden, in samenwerking met gemarginaliseerde groepen, onderzocht en hierop wordt toereikend beleid geschreven om onveiligheid op straat tegen te gaan.

4.7 Abortus

PINK! vindt dat abortus een essentieel mensenrecht is en dat het uitgangspunt is dat de zwangere persoon beslist. Dit houdt in dat abortus nooit strafbaar mag zijn. Zwangere mensen mogen niet onder druk worden gezet in hun keuze; niet door familie noch door demonstranten. In plaats daarvan creëren we een veilige sfeer voor zwangere mensen.

- Abortus gaat uit het Wetboek van Strafrecht.
- Abortus blijft toegestaan en wordt een Nederlands en Europees grondrecht. De Nederlandse overheid moet zich er internationaal voor inzetten om dat te bewerkstelligen.
- De bedenktijd van vijf dagen voor een abortus wordt afgeschaft. In het kader van persoonlijke vrijheid dient iemand met een baarmoeder zelf te kunnen bepalen wanneer een abortus wordt uitgevoerd.
- Huisartsen worden bevoegd de abortuspil voor te schrijven.
- De overheid faciliteert betrouwbare informatie voor zwangere mensen.
- De overheid voert bufferzones in bij abortusklinieken en beschermt de veiligheid van patiënten tegen intimidanten.

4.8 Gelijkwaardige zorg

PINK! vindt dat de overheid meer aandacht moet geven aan het tegengaan van medische ongelijkheid. Op dit moment zijn behandelingen nog te veel gericht op de cisgender witte man, waardoor diagnostisering bij vrouwen en mensen van kleur tekortschiet.

- Wij willen meer onderzoek en betere behandelingen naar aandoeningen die kunnen voorkomen bij mensen met een baarmoeder. Denk hier aan endometriose, PCOS en de overgang.
- In medisch onderzoek geldt een goede representatie van verschillende bevolkingsgroepen; inclusief gender, etnische achtergrond en leeftijd.
- We zorgen ervoor dat kennis over verschillende uitingen van aandoeningen bij diverse groepen beter beschikbaar wordt voor medische professionals. Zodat diagnoses beter en sneller gesteld kunnen worden en dat gemarginaliseerde groepen serieuzer genomen worden.
- Informatie over menstruatie, de overgang en aandoeningen die voornamelijk voorkomen bij mensen met een baarmoeder wordt breed verspreid om taboes over deze onderwerpen te verbreken en kennis te verbreden.

4.8 Euthanasie en hulp bij zelfdoding

Voor PINK! staat persoonlijke vrijheid voorop. Het is daarom niet wenselijk dat de overheid voor mensen bepaalt wanneer zij mogen sterven. Hoewel mensen zelf moeten kunnen beslissen over wanneer zij willen sterven, moeten zij ook tegen zichzelf beschermd worden.

- Aan de inwilliging van een doodswens worden strenge voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden worden opgesteld door een commissie van experts, waaronder medisch ethici, palliatieve zorgverleners, psychologen en psychiaters.
- Er wordt een nieuw medisch specialisme opgericht, toegewijd aan en speciaal opgeleid voor de uitvoering van het nieuwe euthanasiebeleid.
- Euthanasie wordt haalbaarder voor (jonge) mensen met langdurig ondragelijk psychisch lijden.

4.9 Orgaandonatie

PINK! is voorstander van het beleid dat iedereen automatisch orgaandonor is, tenzij men heeft aangegeven dit niet te willen. Vanuit het oogpunt van mededogen is het niet te rechtvaardigen dat er elk jaar doden vallen wegens een gebrek aan donororganen.

- De invoering van het Actief Donor Registratiesysteem (ADR) dringt het tekort aan donororganen terug.
- Iedereen behoudt de mogelijkheid om te allen tijde de eigen donorregistratie te veranderen.

4.10 Seksuele gezondheid

De overheid zorgt ervoor dat alle burgers gratis toegang hebben tot soa-testen. Dit bevordert de volksgezondheid en draagt bij aan de preventie en bestrijding van ziekten, zonder onderscheid te maken op basis van financiële middelen of andere persoonlijke omstandigheden.

- Openbare toiletten worden naast toiletpapier voorzien van maandverband. Iemand die geen menstruatieartikelen bij zich heeft en er spontaan behoefte aan heeft, kan hier gebruik van maken.
- Personen van alle genderidentiteiten krijgen. Iedereen krijgt toegang tot anticonceptiemethoden via de basisverzekering.
- Iedere persoon die gebruik wil maken van anticonceptie krijgt de ruimte om na overleg met de huisarts zelf te bepalen welke vorm van anticonceptie het meest geschikt is.
- PrEP, de hiv-preventiepill, wordt vergoed vanuit het basispakket of vanuit een eventuele zorgfondsconstructie (ter vervanging van de zorgkostenverzekering). Goede begeleiding en

voorlichting over dit middel zijn noodzakelijk, zodat gebruikers zich bewust zijn van de voor- en nadelen van PrEP en weten wat ze kunnen doen om zich beter te beschermen.

- De menstruatiecup en uitwasbaar maandverband worden opgenomen in het basispakket, omdat alle mensen die menstrueren recht hebben op menstruatieartikelen. Het is financieel niet haalbaar om producten die bedoeld zijn voor eenmalig gebruik in het basispakket op te nemen, daarom wordt gekozen voor duurzame alternatieven.

4.11 Transgenderzorg

Iedereen heeft het recht om zich lekker te voelen in diens eigen lijf. Binnen de transgenderzorg moet zelfbeschikking daarom centraal staan. Op dit moment is de route van transitie lang en omslachtig. De wachtlijsten zijn enorm. Veel transpersonen vragen zich terecht af waarom iemand anders moet bevestigen of diegene 'trans genoeg' is of niet. Dit heeft enorme impact op transpersonen. Door de lange wachttijd zien transpersonen soms geen andere optie dan via illegale wegen de transitie te beginnen, met alle gezondheidsrisico's van dien. De vele obstakels op de route naar transitie zorgen vaak voor ernstige mentale klachten. Dit moet en kan beter.

- Zelfbeschikking staat centraal in de transzorg.
- Iedereen bepaalt diens eigen transitie. Een non-binaire transitiewens leidt niet tot vertraging of onbegrip. Hulpverleners worden voorzien van voldoende kennis over genderidentiteit.
- De diagnose 'genderdysforie' bij een psycholoog is geen verplichte voorwaarde voor transzorg. Transpersonen hebben de vrijheid om zelf te bepalen of zij trans zijn.
- Huisartsen die een hormoonbehandeling willen starten of puberteitsremmers willen voorschrijven, hebben daarvoor de mogelijkheid, ongeacht of iemand nog op de wachtlijst voor transzorg staat.
- Transitieverlof wordt wettelijk geregeld.

4.12 Drugsbeleid

PINK! vindt dat het drugsbeleid moet worden gebaseerd op de schadelijkheids- en verslavingsgraad van de middelen, in tegenstelling tot de achterhaalde en discriminerende indeling van drugs in 'hard' en 'soft'. Hierbij moet ook rekening gehouden worden met de historische en culturele waarde van genotsmiddelen en hun medicinale werking.

- De productie, verkoop en het gebruik van genotsmiddelen met een lage schadelijkheids- en verslavingsgraad worden gelegaliseerd en gereguleerd.
- De gezondheids- en milieuvoordelen van het legaliseren en reguleren van genotsmiddelen, worden systematisch als overweging meegenomen in het drugsbeleid.
- De overheid verbiedt reclame voor verslavende en schadelijke consumptiemiddelen.
- Er komt een accijns op verslavende en schadelijke consumptiemiddelen.

- De belastinginkomsten van belasting over de verkoop van genotsmiddelen worden ingezet voor voorlichting, onderzoek naar medische toepassingen en het tegengaan van de negatieve effecten. Wat overblijft wordt ingezet voor het bevorderen van duurzame ontwikkelingen en sociale zekerheid.
- Vanuit de overheid wordt voorlichting gegeven over de werking en de (gezondheids)risico's van het gebruik van genotsmiddelen. Dit helpt ook om het stigma rondom gebruik en verslaving te verkleinen.
- Medicinale cannabis wordt opgenomen in de basisverzekering. Er komt geen wietpas.
- Alle genotsmiddelen zijn gratis en anoniem te testen op samenstelling bij festivals en GGD-locaties. Op deze locaties zijn ook getrainde professionals aanwezig om advies te geven over het gebruik van genotsmiddelen en de (gezondheids)risico's hiervan.
- Binnen Europa pleit Nederland voor een soepeler drugsbeleid met een focus op legalisatie.

Genoeg voor iedereen

Economie en sociale zekerheid

In een eindige wereld kan de economie niet oneindig groeien. Daarom meten we het welzijn en de welvaart in Nederland niet meer door te kijken naar de stijging van economische activiteit, maar gaan we sturen op de verbetering van welzijn bij alle dieren en mensen op aarde.

5.1 De vervuiler betaalt

De huidige economie blijft niet binnen de grenzen van de planeet en biedt voor veel mensen geen bestaanszekerheid. De huidige economie brengt zelfs onze voortbestaanszekerheid in gevaar. PINK! kiest voor zekerheid voor mensen en andere dieren, binnen de draagkracht van de planeet. Dat kan, als we de welvaart eerlijker verdelen en de rekening neerleggen waar die hoort: bij de grootste vervuilers, die vaak ook de grootste portemonnee hebben. Vervuilers hebben te lang het beleid in Europa bepaald en geprofiteerd van subsidies en fiscale voordelen, ten koste van gewone burgers. Wij willen dat veranderen: de vervuilers gaan betalen, in plaats van bepalen.

- De vervuiler gaat betalen voor de schade. Hierbij wordt de landbouw niet uitgezonderd.
- We maken bedrijven verantwoordelijk voor het oplossen en herstellen van de (natuur)schade die ze toegebracht hebben in het verleden.
- Alle fossiele subsidies worden afgeschaft en er wordt niet verder geïnvesteerd in fossiele infrastructuur.
- Als bedrijven te groot worden, hebben ze te veel macht. Vooral in de technologie-, landbouw- en financiële sectoren is er te veel macht bij slechts een handjevol bedrijven. Dit remt ook innovatie af. Mededingingsregels worden daarom aangescherpt, er wordt opgetreden tegen te grote fusies en monopolies worden gedwongen opgebroken.
- Bij het bepalen van de benodigde middelen voor politieke keuzes wordt de impact op dier, natuur en milieu leidend. We verschuiven de financiële middelen naar de tweede plaats.

5.2 Belasting

Het belastingstelsel kan een stuk groener. Als milieubelastende activiteiten en producten en het gebruik van schaarse grondstoffen zwaarder worden belast, kan de belasting op arbeid fors omlaag: zo zet het belastingstelsel mensen aan tot een duurzame leef- en productiewijze. Een lagere belasting op arbeid is gunstiger voor het arbeidsklimaat. Door in Nederland en Europa milieuschadelijke subsidies en kortingen af te schaffen kunnen we vijf tot tien miljard euro besparen en worden er eerlijkere kansen gecreëerd voor duurzame ondernemingen.

- Op dit moment is de winstbelasting in Nederland 25,8% voor winst boven de €200.000. De winstbelasting boven de €200.000 verhogen we naar minstens 50%, daaronder naar minstens 25%.

- Het belastingstelsel op arbeid, vermogen en aandelen wordt een progressief belastingstelsel.
- Hogere grondstofkosten worden gecompenseerd met lagere arbeidskosten. Hiermee wordt het principe 'de vervuiler betaalt' in de praktijk gebracht.
- Boetes worden inkomensafhankelijk.
- Er komt een 'rijkdomsgrens' van twee miljoen euro. Al het vermogen hierboven wordt 100 procent belast. Het geld dat hiermee vrijkomt kan onder andere in de zorg, het onderwijs en het klimaatbeleid geïnvesteerd worden.
- Armoede is een teken van falend beleid. Het kapitalistische systeem houdt problemen, zoals ongelijkheid, armoede en uitbuiting, in stand. Het streven moet een systeem zijn waarin de bestaanszekerheid van iedereen gewaarborgd wordt.
- De uitwerking van belastingen wordt getoetst door middel van gebruikersonderzoek, om zo te garanderen dat de complexiteit uitvoerbaar blijft voor de meeste Nederlanders.
- De overheid belast verpakkingen.
- De overheid belast groene stroom minder dan fossiele stroom.
- De overheid stelt diesel niet vrij van accijns.
- De overheid rekent het hoge btw-tarief op sierteelt. Dit zijn planten die alleen voor hun uiterlijk worden gekweekt.
- De overheid belast milieubelasting en zeldzame grondstoffen. Hoe zwaarder de milieubelasting, hoe hoger de financiële belasting.
- De overheid geeft geen subsidies of kortingen aan milieuschadelijke industrieën.

5.3 Fiscale maatregelen

- Er worden fiscale maatregelen getroffen om onze openbare ruimte en ons vervoer gezonder en duurzamer te maken.
- Er komt een heffing voor bouwen op onbebouwde grond.
- Net als het openbaar vervoer moet het gebruik van de fiets gestimuleerd worden.
- Er komt een gerichte kilometerheffing die rekening houdt met het tijdstip en de plaats van het autovervoer, waarbij de privacy gegarandeerd blijft.
- Vrachtverkeer krijgt een kilometerheffing van 15 cent. Dit heeft impact op langeafstandstransporten van levende dieren.
- Er komen accijnzen op vliegtickets om de milieueffecten in rekening te brengen.
- Kerosine is niet langer belastingvrij.

5.4 Banken aan banden

Als banken in dienst staan van de samenleving, is de kans op crises kleiner. Er komt een groene investeringsbank; deze is in handen van de overheid en werkt samen met private groene banken. Banken worden gesplitst in nuts- en zakenbanken, en hun investeringen worden zichtbaar.

- Er komen duidelijke regels voor banken om inzichtelijk te maken hoeveel geld zij investeren in klimaatdoelstellingen en het verduurzamen en diervriendelijker maken van de economie.
- Het wordt voor banken, verzekeraars, vermogensbeheerders en andere financiële instellingen verboden te investeren in wapens, fossiele industrie en andere projecten die het klimaat, natuur en milieu schaden. Er worden strenge mensenrechten-, dierenwelzijns- en klimaatkaders opgesteld voor investeringen. Totdat dit bereikt is, worden investeringen in gas, kernenergie, biomassa, vee-industrie en andere fossiele sectoren niet meer als duurzaam meegeteld.
- Om te voorkomen dat banken in betalingsnood komen worden de verplichte geldreserves verhoogd.
- Banken die zo groot zijn dat ze een bedreiging vormen voor de economie als ze zouden omvallen ('too big to fail'), worden opgesplitst.
- Banken en beleggingsplatforms mogen geen risico's nemen ten koste van hun klanten.
- Er worden geen bonussen uitgedeeld.

5.5 Werken naar een betere toekomst

- Iedere inwoner heeft recht op een comfortabel leven. Iedereen krijgt een basisinkomen dat ruim voorziet in de basisbehoeften zoals; leven, wonen, eten en vrijetijdsbesteding.
- Elke inwoner draagt bij op diens eigen manier. Betaalde en niet-betaalde arbeid worden door de overheid als gelijkwaardig behandeld.
- De fulltime werkweek zal verlaagd worden tot dertig uur met loonbehoud. Dit leidt tot een betere balans tussen werk en vrije tijd, en zorgt er ook voor dat mensen meer tijd hebben voor waardevol maar onbetaald werk, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk.
- Menstruerende personen hebben recht op een menstratieverlof van minimaal 5 dagen per maand. Dit heeft geen negatieve invloed op hun loon en carrièrekansen.
- Werknemers worden beschermd door middel van goede ontslagbescherming.
- Bij- en herscholing worden aangemoedigd.
- Voor ZZP'ers regelt de overheid een (collectieve) arbeidsongeschiktheids- en pensioenregeling.
- De overheid investeert ruim in schuldhulpverlening en voedselbanken.

5.6 Wonen

- Het verhuren van huizen wordt verboden. Als vervanging voor de sociale en vrijesectorhuur bouwt, onderhoudt en verduurzaamt de overheid een grote verscheidenheid aan woningen die tegen vergoeding voor onderhoud 'geleend' kunnen worden.

Totdat het bovenstaande punt is bereikt, worden onderstaande maatregelen doorgevoerd:

- De overheid zorgt ervoor dat het woningaanbod overeenkomt met de behoefte van inwoners. Dat betekent dat er voor mensen met specifieke behoeften (zoals mensen met een fysieke beperking) ook voldoende woningen zijn.
- Woningcorporaties worden genationaliseerd.
- We voeren een zelfbewoningsplicht in. Totdat zelfbewoning van woningen verplicht is, heft de overheid twee keer zo veel belasting op een tweede woning. Voor een derde woning wordt de belasting verdrievoudigd, enzovoorts.
- Het wordt mogelijk om een hypotheek af te sluiten met meer dan twee mensen die geen familie van elkaar zijn.
- De hypotheekrenteaftrek wordt per direct afgeschaft.
- Boetes op het versneld aflossen van de hypotheekschuld worden afgeschaft.
- Sociale huurwoningen moeten voor iedereen beschikbaar zijn ongeacht inkomen of vermogen. Iedereen heeft recht op een goedkope, duurzame woning.
- De overheid stimuleert meergeneratiewoningen. Dit zijn woningen waar mensen van alle leeftijden wonen.
- Huurders van kamers krijgen recht op huurtoeslag als het gehuurde voldoet aan de eisen van het puntensysteem.
- Huurstakingen worden gelegaliseerd en huurdersbonden krijgen dezelfde rechten als vakbonden.
- Er komt een maximumprijs voor koopwoningen, bepaald middels een puntensysteem vergelijkbaar met dat voor huurwoningen.
- Het verwijderen van schimmel in woningen wordt in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de verhuurder. De bewijslast ligt bij hen om het aan te tonen als dat niet zo is.

5.7 Bouwen

- De overheid verplicht het bouwen van energieneutrale woningen.
- De overheid verplicht woningcorporaties om jaarlijks minimaal 5 procent van hun woningen te isoleren. Ook moeten woningcorporaties hun daken vergroenen en gebruiken voor het opwekken van duurzame energie waar dat mogelijk is. Voor bijzondere gebouwen zijn uitzonderingen mogelijk.
- Bij de isolatie, renovatie en bouw van gebouwen, nieuw en bestaand, wordt uiteindelijk uitsluitend gebruikgemaakt van biobased materialen en wordt op een natuurinclusieve manier gedaan. Fossiele en synthetische materialen worden zo snel mogelijk uitgefaseerd. Voor bijzondere gebouwen zijn uitzonderingen mogelijk.
- Er mag alleen gebouwd worden als er voldoende voorzieningen zijn voor de nieuwe bewoners, en woningen mogen niet in de plaats van bestaande voorzieningen gebouwd worden.
- De overheid focust op bouwen binnen de bestaande bebouwde kom.

- Het wordt makkelijker om een uitzondering te krijgen op het bouwbesluit om alternatieve woonvormen zoals tiny houses makkelijker mogelijk te maken.

5.8 Mensen zonder vaste verblijfplaats

- Gemeenten faciliteren in briefadressen voor mensen zonder vast adres. Voor dak- en thuislozen is dit kosteloos.
- De dak- en thuislozenopvang bestaat uit individuele kamers en is gratis.
- De dak- en thuislozenopvang staat mensen toe de dieren die bij hen leven mee te nemen.

5.9 Leegstand

- De overheid stimuleert het ombouwen van lege bedrijfspanden naar woningen. Dit heeft prioriteit boven nieuwbouw.
- Particuliere woningen die langer dan 1 jaar leeg staan worden onteigend ten behoeve van de volkshuisvesting.
- Er mogen alleen nieuwe bedrijfspanden gebouwd worden als dat nodig is. Er mogen geen bedrijfspanden gebouwd worden in gebieden waar nog bedrijfspanden leeg staan.
- De overheid voert een leegstandsheffing in. De overheid stopt met minder OZB-belasting heffen op leegstaande gebouwen. Zo wordt leegstand niet langer beloond, maar afgeremd.
- Als verhuurders failliet gaan, mogen huurders niet uitgezet worden. Ook mag een nieuwe verhuurder de huren niet direct verhogen.
- De overheid staat kraken weer toe en verplicht onderhoud bij antikraak.
- De overheid verplicht het melden van leegstand.

5.9 Ongebruikt terrein

Veel bouwterreinen liggen nu lang braak. Soms door een economische crisis, dan weer door een stikstofcrisis. We hebben weinig ruimte. Mensen hebben verschillende wensen voor die ruimte. We moeten ervoor zorgen dat die wensen eerlijk samenkomen. Daarbij moet de burger betekenisvol betrokken worden. Een groene, schone leefomgeving voor alle dieren staat hierbij voorop.

- Gemeenten geven bewoners de optie om braakliggende terreinen te gebruiken. Bijvoorbeeld voor stadslandbouw, natuurontwikkeling, gemeenschappelijk beheerde parken en natuurspeelplaatsen. De buurt wordt hierbij actief betrokken.
- De overheid maakt een nationaal plan voor warmte- en koudeopslag in de ondergrond en voor de Waddenzee en Noordzee. Provincies krijgen hierdoor meer ruimtelijke regie.
- De overheid schrapt de crisis- en herstelwet uit de Omgevingswet. Deze wet uit 2010 was bedoeld om na de economische crisis sneller te kunnen bouwen. Dit hebben we niet nodig. Er

komt alleen een vervangend onderdeel als daarin natuur, milieu en burgerrechten centraal staan.

5.10 Uitkeringen

Bijstandsuitkeringen worden per individu gebaseerd op diens behoefte, in plaats van op de samenstelling van het huishouden, de burgerlijke staat of leeftijd. Ongeacht de gezinssituatie ontvangt iedereen een gelijke beloning voor gelijk werk. Genderongelijkheid op de arbeidsmarkt moet worden voorkomen. Ook moeten ouders meer ruimte krijgen om voor hun pasgeboren kind te zorgen.

PINK! pleit voor een universeel basisinkomen. Totdat dit is bereikt, gelden in elk geval de volgende punten:

- De 'Balkenendenorm' wordt uitgebreid naar de semi-publieke sector.
- Bijstandsuitkeringen worden verhoogd om zo minimaal aan alle basisbehoeften te kunnen voldoen.
- De Wajong en WSW zijn een vangnet voor mensen met een beperking. De Wajong blijft dus bestaan.
- Kinderbijslag wordt toegevoegd aan het kindgebonden budget. Deze wordt daardoor inkomensafhankelijk. Zowel het uitkeringsbedrag als de maximale inkomensgrens van het kindgebonden budget worden verhoogd.
- Kinderopvang wordt gratis.
- Betaald zwangerschapsverlof van 6 weken tijdens de zwangerschap blijft bestaan.
- Tijdens de bevalling heeft elke ouder recht op betaald verlof. Betaald bevallingsverlof van minstens 10 weken na de bevalling blijft bestaan. Voor de andere ouder(s) komt er een betaald partnerverlof van minstens 10 weken. Dit kan gebruikt worden tijdens het zwangerschaps- en bevallingsverlof van de moeder (dit vervangt het huidige kraam- en partnerverlof).
- Elke ouder krijgt recht op 3 maanden onbetaald verlof dat overgedragen kan worden naar een andere ouder van hetzelfde kind.

5.11 Pensioenen

Pensioen is een recht. Pensioengeld mag niet gebruikt worden voor doeleinden die dieren, natuur of milieu uitbuiten. Pensioenfondsen worden op termijn afgeschaft en vervangen door een hogere AOW, die toereikend is voor een comfortabel leven. Tot die tijd voeren we het volgende beleid door.

- De pensioenleeftijd gaat terug naar 65 jaar en wordt verder verlaagd als daar ruimte voor is. Als mensen voor die leeftijd al 45 jaar werken, krijgen ze ook pensioen.

- De zwaarwerkregeling wordt uitgebreid en flexibeler. Je mag met zwaar werk drie jaar eerder stoppen met werken. Mocht het werk zodanig zwaar zijn dat eerder pensioen nodig is, is dat mogelijk.
- Pensioenfondsen mogen niet meer investeren in wapens, fossiele brandstoffen en de dierenindustrie. Uiteindelijk moet er afgestapt worden van een pensioenstelsel dat alleen maar gebaseerd is op economische groei.
- De pensioenfondsen worden genationaliseerd tot één overheidsorgaan. Hierdoor kan de pensioeninleg duurzaam en groen geïnvesteerd worden, terwijl de overheid garant kan staan voor het behoud van pensioen en het opvangen van tegenslagen.

5.12 Basisinkomen

Het basisinkomen is een onvoorwaardelijk inkomen voor alle burgers. De discussie over het invoeren hiervan bestaat al lang, maar is nu actueler dan ooit. In de huidige maatschappij voorzien we met steeds minder menskracht in onze behoeften. Dit komt onder andere door robotisering. De aanname dat iedereen betaald werk zou moeten verrichten om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien, is daarom achterhaald.

- Het basisinkomen wordt ingevoerd. De staat doet hier na onderzoek een concreet voorstel over.

5.13 Baas over eigen gegevens

Privacy is een recht dat door de overheid vaak wordt beperkt ter bevordering van de veiligheid. De noodzaak, proportionaliteit en effectiviteit van deze beperkingen wordt vaak vooraf niet genoeg aangetoond.

- Overheden en bedrijven zijn altijd verplicht datalekken te melden.
- Systemen die privacy niet kunnen waarborgen worden afgeschaft.
- De plicht van internetproviders om voor inlichtingendiensten gegevens van burgers te bewaren, wordt afgeschaft.
- Het opnemen van vingerafdrukken in paspoorten en de centrale database wordt ongedaan gemaakt. Privégegevens van vliegtuigpassagiers en informatie van bankafschriften mogen niet gedeeld worden met andere landen.
- Er komen strengere normen voor het aftappen van telefoongesprekken.
- Gemeenten mogen geen persoonsgegevens verstrekken aan kerken en andere religieuze genootschappen. Hierdoor geven gemeenten een voorkeursbehandeling aan deze genootschappen en wordt privacy van burgers ondermijnd.
- Er komt geen cameratoezicht op andere plekken dan door de rechter aangewezen risicogebieden.

- Het briefgeheim geldt ook voor digitale communicatiemiddelen.
- Elke vorm van digitale berichtenencryptie met als doel de vertrouwelijkheid van het bericht te kunnen waarborgen, is volledig toegestaan.
- Het elektronisch patiëntendossier wordt afgeschaft. Dit dossier bevat meer gegevens dan noodzakelijk en deze gegevens worden met onnodig veel patiënten gedeeld. Dit beperkt de privacy van patiënten.
- De school of universiteit dient altijd een alternatief aan te bieden voor proctoring (het filmen of meekijken wanneer iemand thuis een toets maakt). In geen geval mag het gebruik van proctorsoftware de enige mogelijkheid zijn om deel te kunnen nemen aan een toets.

5.14 Privacy van zelfstandigen zonder personeel

Het is erg makkelijk om het adres van een eenpersoonszaak te vinden in het handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK). De KvK maakt geen onderscheid tussen zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) en andere eenpersoonszaken. Hierdoor zijn privégegevens van mensen die (soms noodgedwongen) als zzp'er werken makkelijk beschikbaar.

- De Kamer van Koophandel (KvK) maakt geen adressen openbaar van zelfstandige ondernemers zonder personeel (zzp'ers), zonder dat deze ondernemers hier expliciet toestemming voor hebben gegeven.
- De KvK stopt met het doorverkopen van adressen van zzp'ers.
- Gegevens van eenmanszaken die zijn uitgeschreven bij de KvK worden verwijderd.

5.15 Vrijheid in een digitale wereld

Vrije en toegankelijke informatie voor iedereen is van groot belang in onze maatschappij. Censuur van informatie belemmert deze toegankelijkheid van informatie. PINK zet zich daarom in voor een digitale wereld waarin publieke informatie toegankelijk blijft, met waarborgen van individuele privacy.

- Informatie van overheidsdiensten en bedrijven die met publiek geld worden gefinancierd, wordt publiek toegankelijk.
- Internetproviders mogen legale informatie niet beperken. Daarnaast zet Nederland zich in tegen Europese internetcensuur.
- Het verbod op het downloaden van auteursrechtelijk beschermd materiaal wordt opgeheven. Handhaving van dit verbod beperkt vrije informatievoorziening en schendt het recht op privacy.
- Alternatieve distributiemethodes die auteurs belonen voor hun werk, worden onderzocht en gestimuleerd.

5.16 Verantwoorde kunstmatige intelligentie

Artificial Intelligence (AI) is een technologie die steeds vaker wordt ingezet en grote gevolgen zal hebben voor onze samenleving. Mensen zullen adviezen opvolgen en fysieke taken laten uitvoeren door AI-systemen, wat betekent dat we controle uit handen geven. PINK! streeft naar het bevorderen van verantwoordelijke wetgeving en ethische toepassing van AI-beleid, waarbij de privacy van burgers en fundamentele burgerrechten worden gerespecteerd. Tijdens de ontwikkeling, training en implementatie van AI-systemen is het van essentieel belang om te identificeren waar het hoogste energieverbruik plaatsvindt en dit vervolgens te minimaliseren.

- De privacy van individuen die gebruikmaken van een AI-systeem of waarvan de data wordt gebruikt, dienen beschermd te worden. Dit kan bijvoorbeeld het minimaliseren van de verzameling van persoonlijke data.
- Binnen de Europese Unie mogen AI-systemen alleen worden ingezet als ze voldoen aan strenge duurzaamheids- en ethische criteria, door middel van bijvoorbeeld regelgeving, controlemechanismen en kwaliteitscontroles.
- De adviezen en uitvoerende taken van AI-systemen moeten systematisch door mensen gemonitord worden.
- De overheid stelt ethische en juridische kaders op voor de ontwikkeling en inzet van AI-systemen.
- De Europese wet- en regelgeving omtrent transparantie van AI-systemen en datagebruik zal strenger worden gehandhaafd en uitgebreid. Dit zal van toepassing zijn op zowel bedrijven als overheden.

5.17 Einde aan destructieve wereldhandel

Grondstoffen worden eerlijk over de wereld verdeeld, en er wordt voldoende overgelaten voor toekomstige generaties. Handel speelt een zeer grote rol in internationale relaties en economische belangen gaan vaak boven andere belangen. PINK! is het niet eens met die hiërarchie, en wil dat handelsverdragen en de voorwaarden die de WTO stelt gewijzigd worden, zodat maatschappelijke waarden bepalend worden in de wereldhandel.

- Andere landen krijgen de mogelijkheid hun markten af te schermen van het wereldtoneel om hun eigen markt en producten te ontwikkelen en bewerken voor export.
- Landen kunnen kiezen om producten te weigeren wanneer belangen als de rechten van menselijke en niet-menselijke dieren en duurzaamheid in het geding zijn. Landen kunnen daarom ook zelf importbeperkingen opstellen voor producten die ten koste van deze waarden gaan.
- Vrijhandel is geen doel op zich, maar een middel voor welzijn.

- Nederland verzet zich tegen vrijhandelsverdragen, zoals TTIP, die ervoor zorgen dat menselijke en niet-menselijke dieren, natuur en milieu onder druk komen te staan. Uitbuiting van kinderen en werknemers wordt actief bestreden.
- Alle landen krijgen invloed op het beleid van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank.
- In onze handelspolitiek moeten we economisch gewin niet voor alles laten gaan. Onze handelspolitiek draagt nu namelijk bij aan het in stand houden van regimes die de plaatselijke bevolking onderdrukken.
- Nederland zet zich voor het afschaffen van het huidige patent- en IP-systeem, dat gericht is op het instandhouden en vergroten van economische posities. In plaats daarvan komt er een systeem waarbij onderzoekers en uitvinders worden gewaardeerd voor hun werk op basis van toegevoegde maatschappelijke en wetenschappelijke waarde.
- Nederland laat geen handel toe waarbij er onderdrukking plaatsvindt van inheemse volkeren zoals die in West-Papoea, Palestina, Tibet en de Westelijke Sahara.
- Giftige stoffen en afvalproducten worden niet meer naar andere landen geëxporteerd voor verwerking.
- Belastingparadijs Nederland sluit haar deuren. Er komt een einde aan belastingontwijking door multinationals via Nederland.
- Belastingwetgeving en belastingverdragen worden daarnaast zo herzien dat (uitgebuitede) landen niet meer miljarden aan inkomsten mislopen dankzij belastingontwijking door multinationals.
- Nederland zet zich actief in voor de kwijtschelding van schulden van landen in het Globale Zuiden om een verdere escalatie van de wereldwijde schuldencrisis, verergerd door de klimaatcrisis, te voorkomen.
- Systemen voor intensieve dierenuitbuiting of uitbuiting van de natuur worden niet geëxporteerd en gestimuleerd, in plaats daarvan worden investeringen gedaan in regionale duurzame landbouw.
- In plaats van concurrentie wordt samenwerking tussen ondernemingen gestimuleerd. Uit een meta-analyse van studies is naar voren gekomen dat in 87 procent van de gevallen samenwerking intrinsiek motiveert en daardoor efficiënter werkt dan concurrentie. Samenwerking bewerkstelligt succesvolle relaties, erkenning, respect, gedeelde doelen en prestaties.
- Samenwerking tussen ondernemingen wordt beloond met een hogere score op de Common Good Balance Sheet en de daarbij behorende lagere belastingen.
- Er wordt meer belasting geheven op grondstoffen die een bedreiging vormen voor natuurlijke hulpbronnen of negatieve milieueffecten met zich meebrengen. Op consumentenniveau kan deze belasting als BOW (Bruto Onttrokken Waarde) op lange termijn de btw vervangen.

5.18 Eerlijk rapporteren

Het bruto binnenlands product geeft geen indicatie van het welzijn van al het leven in een land. Daarom wordt welvaart niet meer gemeten of nagestreefd aan de hand van economische groeicijfers, hoge plekken in economische ranglijstjes of het bruto binnenlands product. De overheid maakt indicatoren van brede welvaart leidend in het beleid, zoals milieu, gezondheid, welzijn, een goede balans tussen werk en privé, wonen, veiligheid, onderwijs, materiële welvaart, maatschappelijke betrokkenheid, sociale relaties en banen. We laten onderzoek doen naar verschillende methodes, zoals de Monitor Brede Welvaart, om dit inzichtelijk te maken en wij nemen onze rol als voorbeeld voor de rest van de wereld hierin heel serieus.

- Het bruto binnenlands product wordt afgeschaft als meetinstrument.
- Onze impact op mens, dier en milieu wordt leidend bij het bepalen van een nieuwe meetmethode.

5.19 Oneerlijke verdiensten

We leven in een wereld waar veel geld wordt verdiend door mensen die onder de streep niets bijdragen. Aandeelhouders, vastgoedinvesteerders en investeringsfondsen produceren niets, maar zij onttrekken veel geld bij de mensen die dat wel doen. Er zijn mensen die met een werkweek van 60 uur nauwelijks rondkomen, terwijl vermogende mensen kunnen rentenieren zonder ooit te hoeven werken.

- Alle bedrijven worden eigendom van de medewerkers.
- Het wordt niet meer mogelijk om aandelen in een bedrijf te bezitten zonder er te werken.
- Aandelen geven uitsluitend stemrecht, het verkopen van aandelen en/of dividend uitkeren is niet meer mogelijk. Vergoeding voor geleverde diensten wordt uitsluitend in de vorm van uurloon uitbetaald.
- Het verhuren van eigendom is geen verdienmodel meer. Dit wordt vervangen door 'uitlenen', waarbij een bedrijf hun eigendom mag uitlenen en een vergoeding voor onderhoud, slijtage en vervanging in rekening mag brengen.

Groen, transparant en democratisch

Radicaal groen en rechtvaardig

Een goed functionerende overheid is open, transparant en biedt gelijke kansen voor iedereen. Alle bewoners van onze planeet, mensen én andere dieren, hebben recht op een veilige, gezonde en stabiele toekomst. De rechtsstaat verdedigt de belangen van dieren, natuur en milieu. Deze staan boven de belangen van de agro-industrie en multinationals. Democratie en vrije pers worden verdedigd en instituten die gegrond zijn op ongelijkheid, zoals de monarchie, worden afgeschaft.

PINK! staat voor een seculiere, transparante, open en toegankelijke overheid. Deze overheid geeft het goede voorbeeld. De overheid heeft belangrijke taken zoals voorzien in zorg en onderwijs. Dit is de afgelopen jaren te veel aan de markt overgelaten. Hierdoor is overheidsbeleid minder gericht op het welzijn van mensen. Het is onwenselijk dat publieke diensten die voor de hele samenleving bedoeld zijn nu gepaard gaan met commerciële motieven. De overheid moet haar zeggenschap over taken als huisvesting, zorg en onderwijs herstellen. Mededogen moet het uitgangspunt vormen voor een duurzame en solidaire samenleving waarin de staat zorg draagt voor het welzijn van het volk.

6.1 Transparante en democratische overheid

In principe is alle overheidsinformatie openbaar, toegankelijk en digitaal beschikbaar. De overheid moet uiterst terughoudend zijn bij het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding. Onderzoeksjournalisten en kritische burgers moeten geholpen worden om de overheid te controleren. Dat betekent dat informatie sneller beschikbaar moet komen en minder informatie mag worden weggelakt.

- De Wet open overheid (Woo) wordt strikt nageleefd.
- Lobbyisten registreren zich in een openbaar register.
- Er komt regelgeving voor afspraken van lobbyisten met volksvertegenwoordigers.
- De communicatie door de overheid wordt vereenvoudigd, eenduidig en sneller.
- Er komt geen verhoging van de kiesdrempel of verlaging van het aantal Kamerzetels.
- Commissarissen van de Koning worden door de Provinciale Staten verkozen.
- Burgemeesters worden door de gemeenteraad verkozen.
- Bij gemeentefusies wordt extra aandacht geschonken aan gelijkwaardigheid van de oude gemeenten, zodat nieuwe inwoners, zowel uit dorp als stad, zich gehoord en vertegenwoordigd voelen in de nieuwe gemeente. Gemeenteloketten in dorpshuizen garanderen bereikbaarheid en toegankelijkheid.
- Klokkenluiders zijn een belangrijke bron voor het opsporen van misstanden in bedrijven en (overheids) organisaties en worden daarom goed beschermd. Buitenlandse klokkenluiders, die de misstanden van een staat blootleggen, worden niet uitgeleverd.
- Individuele vrijheid van burgers is cruciaal voor de democratie. Het wordt pas beperkt als die inbreuk maakt op de vrijheid of het welzijn van anderen.

- Een minister-president mag in totaal voor 2 termijnen in functie zijn.
- De Rijksoverheid behoudt de regie over overheidstaken. Nu worden te veel taken afgestoten naar provincies en gemeenten, zoals gebeurt is met de Participatiewet.
- De Tweede Kamer wordt versterkt door het aantal zetels te verhogen naar 300 en door de ondersteuning uit te breiden. Zo kan de Kamer beter tegenwicht bieden aan de regering en haar controlerende en wetgevende taken uitoefenen.
- Er komt meer geld vrij voor politieke ondersteuning op alle bestuurslagen.
- De geborgde zetels in de waterschapsbesturen, die nu nog gereserveerd zijn voor boeren en beheerorganisaties, worden afgeschaft.
- Er komt een gelijkwaardige vertegenwoordiging van gemarginaliseerde groepen (zoals mensen van kleur, vrouwen en LHBTIQA+'ers) in bestuursorganen, raden van bestuur en in de politiek.
- Voor alle politieagenten en handhavers komt er een uniek, goed zichtbaar kenteken op de voor- en achterkant van hun uniform, die te allen tijde zichtbaar is. Zo kunnen agenten getraceerd worden die bijvoorbeeld buitensporig geweld toepassen. Er komt een uitzondering voor undercover agenten, maar deze worden zeer terughoudend ingezet en in ieder geval nooit bij demonstraties.

6.2 Eerlijke en toegankelijke verkiezingen

- Gemeenten voorzien er, mede door middel van mobiele stembureaus, voor dat er altijd een stembureau binnen loopafstand ligt.
- Exitpolls verschijnen pas nadat alle stemlokalen gesloten zijn, ook die in Caribisch Nederland.
- De Sainte-Laguë-methode wordt de rekenwijze voor de bepaling van restzetels zodat grote partijen minder bevoordeeld worden in de berekening.
- Naast de huidige volksvertegenwoordiging, krijgt een politiek onafhankelijk orgaan ook de bevoegdheid voor de beoordeling van de geldigheid van de stemming.
- In alle justitiële inrichtingen moeten verplicht stembureaus voor gedetineerden aanwezig zijn tijdens verkiezingen. Ook komt er een aanpassing in de kieswet om op de regel dat een stembureau voor iedereen toegankelijk moet zijn een uitzondering voor stembureaus in justitiële inrichtingen. Deze stembureaus zijn alleen voor gedetineerden toegankelijk.

6.3 Eerlijke rechtsstaat

De rechtsstaat moet voor iedereen gelden, ook mensen die het financieel niet breed hebben, mensen die analfabeet zijn en mensen die op andere manieren bewerkt worden in hun rechten. Hierbij moeten mensen altijd toegang hebben tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter. De overheid moet voorzien in toegankelijkheid, betaalbaarheid en veiligheid.

- Hoge kosten en versnelde procedures zijn voor niemand een belemmering om naar de rechter te stappen.
- De overheid helpt mensen met een beperkt inkomen bij de rechtsgang.
- De overheid geeft slachtofferhulp prioriteit, hierbij wordt ingezet op toegankelijkheid van de procedures.
- De overheid investeert meer in crisisopvang en begeleiding bij huiselijk geweld, hierbij komt ook aandacht voor het welzijn, meeverhuizen of uit huis plaatsen van huisdieren.
- De overheid schaft het verbod op belediging van ambtenaren af. Bij belediging van een ambtenaar als persoon wordt dezelfde strafmaat gehanteerd als bij belediging van elke andere persoon.
- Uitzonderingen en speciale regelingen voor religieuze instanties worden afgeschaft.
- De overheid stuurt op betere politieopleidingen. Agenten krijgen trainingen over institutioneel racisme.
- De overheid staat cameratoezicht alleen toe na zorgvuldige en onafhankelijke afweging door de rechter.
- De werkdruk van rechters wordt ontzien door te investeren in het opleiden van meer rechters en door financiële middelen vrij te maken voor meer rechterlijke ondersteuning.

6.4 Burgerparticipatie

De enorme invloed van grote vervuilers, multinationals, de agro-industrie en de financiële sector vertraagt positieve verandering voor het welzijn van dieren en hun leefomgeving. Burgerparticipatie moet een prominentere plaats krijgen, zo krijgen burgers meer zeggenschap over hun directe leefomgeving.

- Burgerinitiatieven worden gestimuleerd en vereenvoudigd.
- De kiesgerechtigde leeftijd wordt verlaagd naar 16 jaar, hieronder vallen actief en passief kiesrecht.
- Er wordt geïnvesteerd in organisaties die zich inspannen om mensen met ervaringsdeskundigheid aan tafel te krijgen om mee te praten en mee te beslissen over beleid.

6.5 Recht op demonstratie

Demonstreren is een grondrecht. Het organiseren van demonstraties en demonstreren zelf moet laagdrempelig blijven. Overal ter wereld gaan mensen de straat op om actie te eisen om onze Aarde leefbaar te houden, grote vervuilers aan te pakken en onze gezondheid te beschermen.

Demonstreren heeft de maatschappij veel gebracht. Het demonstratierecht is een groot goed dat we moeten koesteren.

- De overheid schaft voor kleine demonstraties de aanmeldingsplicht af.

- De overheid schaft de identificatieplicht bij demonstraties af.
- Voor demonstraties naar aanleiding van actuele gebeurtenissen kan de aanmeldtermijn worden verkort.
- De autoriteiten moeten zich maximaal inspannen om demonstraties te faciliteren en uitgaan van de vreedzaamheid van demonstranten.
- De Wet openbare manifestaties wordt in lijn gebracht met de verplichtingen die volgen uit de internationale mensenrechten. De tekst die het mogelijk maakt regels op te leggen aan een demonstratie of deze te verbieden alleen vanwege hinder voor het verkeer, of omdat de demonstratie niet of te laat is aangemeld, wordt geschrapt.
- Bij (dreigend) geweld van anderen (vijandig publiek) beschermt de politie het vreedzame protest en treedt op tegen de mensen die geweld gebruiken.
- Medewerkers van de gemeente en de politie worden door trainingen beter op de hoogte gesteld van de mensenrechten en wettelijke kaders van het demonstratierecht.
- Gemeenten en politie communiceren open over eventueel gemaakte fouten en leren ervan.
- Vervolg op basis van godslastering wordt geschrapt uit het wetboek. Dit ter waarborging van de vrijheid van meningsuiting en het recht op demonstratie.

6.6 Republiek Nederland

Nederland moet een republiek worden. De monarchie is ondemocratisch. De koning heeft nog steeds politieke invloed. Denk aan het ondertekenen van wetten, het geven van de troonrede en het voorzitten van de Raad van State. Ook moeten leden van het koningshuis hun bijzondere vrijheden verliezen.

- Nederland wordt een republiek.
- Tot Nederland een republiek is, perkt de overheid de rol van de koning in tot een ceremoniële functie.
- Onroerend goed en bijbehorende grond van het koningshuis worden bij de overgang naar een republiek onteigend en publiek eigendom.
- De overheid verplicht transparante financiën van het koningshuis.
- De leden van het koningshuis krijgen nooit meer geld dan de Balkenendenorm.
- Het jachtdepartement wordt per direct opgeheven.

Internationale samenwerking

Een radicaal groene en
rechtvaardige wereld

De Nederlandse leefwijze mag geen negatieve impact hebben over de grens. Dit is nu wel het geval: Nederland legt beslag op landbouwgronden in andere landen, importeert schaarse grondstoffen en is een zeer vervuילend land. Alles bij elkaar zorgt dit ervoor dat binnenkort 70% van de wereldbevolking geen of beperkte toegang heeft tot drinkwater, honderden miljoenen mensen zullen moeten vluchten voor steeds erger wordende natuurrampen en oorlogen die veroorzaakt zullen worden door schaarste.

7.1 Klimaatrechtvaardigheid

Landen die zijn blootgesteld aan overmatig veel schade door vervuiling door uitbuitende landen als Nederland worden ruimhartig gecompenseerd. Nederland moet bijvoorbeeld betalen voor de vernietiging van natuur in West-Papua.

- Klimaatrechtvaardigheid wordt opgenomen in de rechtsgrondslagen van Nederland en de EU, net als rechten voor dieren en de natuur.
- Landen in het Globale Zuiden worden ruimhartig gecompenseerd voor de schade van eeuwen aan vervuiling en uitbuiting door landen in het Globale Noorden.
- Nederland én Europa gaan eerlijk bijdragen aan een effectief verlies- en schadefonds voor landen die de dupe zijn van de klimaatcrisis. Dat fonds wordt op een rechtvaardige en eerlijke manier beheerd.
- Voortaan zal minimaal 1% van het BNP naar economische solidariteit met het globale zuiden gaan. Deze bijdrage zal primair gericht zijn op menselijke (en niet-menselijke) dieren, in plaats van Nederlandse bedrijven.
- We gaan voor (gender) inclusief klimaatbeleid, waarbij we extra aandacht hebben voor groepen die onevenredig worden geraakt door de klimaatcrisis. Daarbij krijgt iedereen een stem, inclusief jongeren.
- Met name vrouwen, jongeren, mensen met een beperking, inheemse gemeenschappen en lokale maatschappelijke organisaties in uitgebuite landen spelen een cruciale rol in de strijd tegen klimaatverandering, maar hebben nog steeds geen gelijkwaardige of betekenisvolle plek aan tafel. Daarom worden ze betrokken bij onderhandelingen, besluitvorming en uitvoering op het gebied van (internationaal) klimaatbeleid.
- De vervuiler gaat daadwerkelijk betalen voor het klimaatbeleid door bijvoorbeeld een schade- en herstelheffing in te voeren voor fossiele bedrijven. We ontzien kwetsbare en gemarginaliseerde mensen en garanderen het recht op gelijke toegang tot energie.
- Nederland zorgt voor effectieve oplossingen voor duurzaamheid, onderwijs, gezondheid, kinderrechten en gelijke behandeling van alle genders.
- Nederland stopt met de import van producten die ten koste gaan van de leefomgeving elders of gepaard gaan met de schending van de rechten van menselijke en niet-menselijke dieren.
- Er komt een Europees plan van aanpak tegen de verwoestijning van Zuid-Europa.

- De Europese Unie staat daarom geen nieuwe stuwdammen toe in rivieren die uitmonden buiten Europa, om te voorkomen dat de zoetwatervoorziening van landen stroomafwaarts beïnvloedt.
- Nederland en de EU luisteren naar onafhankelijke wetenschap, niet naar de fossiele lobby.
- We stimuleren (wetenschappelijk) onderzoek naar duurzame en planeetvriendelijke alternatieven voor zeldzame grondstoffen zoals kobalt, lithium, titanium en andere. Als er (nog) geen alternatieven beschikbaar zijn, mogen zeldzame grondstoffen en de producten waar ze in zitten alleen worden geïmporteerd als er aangetoond dat deze milieu-, dier- en mensvriendelijk zijn gewonnen.

7.2 Dekolonisatie

Nederland is schuldig aan decennialang kolonialisme en slavernij. Gelukkig heeft ze eindelijk haar excuses hiervoor aangeboden, maar deze worden nog niet in de praktijk gebracht. Witte superioriteit sijpelt namelijk door in alles waarop onze huidige samenleving is gebouwd. Alleen door deze systemen te slopen kunnen we werken naar een daadwerkelijk dekoloniale samenleving. Geldstromen, de strijd tegen klimaatverandering, en ongelijkheid gaan vaak nog gepaard met witte superioriteit. Hiermee draagt Nederland actief bij aan neokolonialisme.

- Nederland erkent haar bijdrage aan jaren kolonialisme, slavernij en witte superioriteit en haar huidige bijdrage aan neokolonialisme.
- Nederland gaat de schade van honderden jaren kolonialisme en slavernij herstellen. De invulling hiervan wordt samen met de voormalig koloniën en getroffen samenlevingen bepaald en kan bijvoorbeeld bestaan uit herstelbetalingen.
- Er komt structureel geld vrij om de rol van Nederland in neokolonialisme te onderzoeken en Nederland te dekoloniseren.
- Nederlands en Europees beleid krijgen een dekoloniale insteek.
- Er komt specifiek aandacht voor het mentaal en geestelijk dekoloniseren.
- Scholen zullen alleen gedekoloniseerd lesmateriaal aanbieden, en er komt veel aandacht voor niet-westers gedachtegoed. Daarnaast krijgen leerlingen in het onderwijs kritisch les over witte superioriteitsdenken en institutioneel racisme alsook neokolonialisme.
- Nederlandse instanties kijken met een kritisch dekoloniale lens naar woordgebruik. Zo wordt het Midden-Oosten voortaan Zuid-West Azië genoemd.
- We bestrijden groen kolonialisme. De strijd tegen klimaatverandering mag alleen op een rechtvaardige en dekoloniale manier gevoerd worden. De transitie naar elektrische auto's mag bijvoorbeeld niet gepaard gaan met mensenrechtenschendingen.
- We strijden tegen klimaatracisme en klimaatongelijkheid. Klimaatbeleid mag niet ten koste gaan van de werkende klasse.

7.3 Ontwikkelingshulp

Helaas leven nog elke dag veel mensen wereldwijd in armoede en onder erbarmelijke omstandigheden. Hieraan heeft de Nederlandse overheid door middel van (modern) imperialisme aan bijgedragen. Daarom heeft de Nederlandse overheid een morele verplichting zich voor deze mensen in te zetten. Dat kan gebeuren door te investeren in ontwikkelingssamenwerking.

- Nederland moet zich houden aan de internationale afspraak om minimaal 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan ontwikkelingssamenwerking.

7.4 Europa

Internationale en Europese samenwerking is belangrijk voor vrede en de aanpak van klimaat- en milieuproblemen. Bij de Europese Unie schort het alleen nog aan een solide democratische basis. Dit moet eerst op orde komen voordat de politieke samenwerking wordt uitgebreid.

- De Europese Unie moet vooral een waarde-unie zijn waarin mensenrechten, dierenrechten en rechten voor de natuur centraal staan.
- Het internationale beleid van de EU moet gericht zijn op dierenwelzijn, mensenrechten, duurzaamheid, klimaatrechtvaardigheid, humanitaire hulp en armoedebestrijding in plaats van op handel en economische groei.
- De Europese Unie spreekt zich altijd uit tegen mensenrechtenschendingen en ecocide, ook als dit buiten Europa plaatsvindt.
- Het Europees Parlement krijgt meer bevoegdheden, zoals het recht van initiatief.
- Zolang de Europese Unie geen goede democratische basis heeft, komt er geen verdere EU-integratie en treden er geen nieuwe lidstaten toe.
- De standaarden voor toetredende lidstaten moeten omhoog, met hoge eisen voor dierenwelzijn.
- De problemen rond de euro worden niet opgelost door meer macht af te staan aan de Europese Unie.
- De EU moet stoppen met het Europees Noodfonds ESM. Dit fonds laat een lidstaat als Nederland garant staan voor tientallen miljarden euro's, zonder zeggenschap over de besteding van dit geld. Hiervoor in de plaats komt een democratischer noodfonds, waarin lidstaten wel zeggenschap hebben over de voorwaarden en besteding van dit geld.
- Landen die wat betreft hun financieel beleid niet in de Eurozone passen, worden uit de EMU begeleid, maar lidstaten die dreigen te bezwijken aan hoge schulden kunnen geholpen worden met de wederopbouw van hun economie.
- Schadelijke Europese visserij- en landbouwsubsidies worden stopgezet.
- Europese visserijakkoorden worden stopgezet.
- Al het Europese beleid wordt getoetst op effecten voor menselijke en niet-menselijke dieren.

- Voor landen in het Globale Zuiden faciliteert Nederland samen met de EU laagdrempelig toegang tot financiering voor (grassroots) maatschappelijke organisaties, trainingen en capaciteitsopbouw en ondersteunen democratiseringsprocessen.
- De Europese Unie ondersteunt buurlanden bij het opbouwen en verdedigen van hun rechtsstaat en democratie, bij het beschermen van mensen en andere dieren, het waarborgen van vrije pers en het verhogen van milieu-, sociale en productiestandaarden.
- De EU ondersteunt maatschappelijke organisaties in buurlanden en faciliteert onderlinge verbinding en samenwerking. De toegang tot EU-subsidies wordt laagdrempeliger voor (kleinere) maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor democratisering, mensenrechten, dierenwelzijn, klimaat, natuur en milieu.

7.5 Mensenrechten gelden voor iedereen

Europese bedrijven plegen met regelmaat milieu- en mensenrechtenschendingen. Vaak staan de slachtoffers daarvan met lege handen, zonder een mogelijkheid om hun recht te halen. Bovendien bedreigen geweld en structureel onrecht een miljard burgers in fragiele staten. Deze mensen zijn voor hun veiligheid en mensenrechten mede afhankelijk van onze steun. Slachtoffers van oorlog en geweld, onderdrukking en vervolging, honger, klimaatverandering en natuurrampen verdienen hulp. Mensenrechten zijn altijd belangrijker dan economische groei en handel.

- Mensenrechten, dierenwelzijn, duurzaamheid en dekolonisatie staan aan de basis van Europees beleid. Voorstellen voor nieuw Europees beleid krijgen standaard een bijlage waarin de impact van het beleid op dierenwelzijn, rechten voor menselijke en niet-menselijke dieren, milieu, klimaat en biodiversiteit te zien is.
- De EU biedt slachtoffers van milieu- en mensenrechtendelicten hulp om hun recht te halen, ook als die delicten buiten Europa hebben plaatsgevonden door Europese bedrijven.
- De EU zoekt geen afzetmarkten in landen waar de mensenrechten niet veilig zijn.
- Het inperken van de handel met landen waar deze schendingen plaatsvinden, behoort expliciet tot de instrumenten om de druk op de betreffende landen op te voeren.
- De EU biedt hulp aan de lidstaten aan de grenzen van de EU om mensenhandel en -smokkel te bestrijden.
- Het EU Global Human Rights Sanctions Regime wordt ingezet om serieuze schendingen van mensenrechten en corruptie aan te pakken. Bijvoorbeeld door het instellen van reisverboden of het bevroren van bezittingen.

7.6 Migratie

Geen mens is illegaal. Het hoort niet uit te maken waar je wieg heeft gestaan. Wij pleiten voor humaan asielbeleid dat mensgericht is. We stoppen met de ontmenselijking van mensen die migreren. We stoppen met het opsluiten van mensen die zoeken naar een beter leven. Asielstromen

ontstaan door jarenlang systematisch onrecht zoals kolonisatie en door grote bedrijven die de lokale bevolking uitbuiten. Ook klimaatverandering bedreigt het leefgebied van veel mensen, waar wij als Nederland mede verantwoordelijk voor zijn.

- De onderliggende oorzaken die zorgen voor vluchtelingen worden aangepakt. Dit doen we door bijvoorbeeld onafhankelijk te worden van regimes die mensenrechten schenden en door een radicale aanpak van de klimaat- en biodiversiteitscrisis.
- Voor vluchtelingen die naar Nederland komen, wordt goede opvang verzorgd en ze worden deel van onze samenleving. Ze krijgen taallessen en toegang tot werk. Ze worden opgevangen op plekken die ook functioneren als buurthuis.

Nederland voert een opengrenzenbeleid, tot die tijd:

- Vluchtelingen die in Nederland asiel aanvragen, krijgen binnen twee jaar uitsluitel over hun verblijfsrecht.
- Kinderen die in Nederland opgegroeid zijn of al langere tijd in Nederland wonen krijgen een verblijfsvergunning.
- Minderjarige vluchtelingen zonder familie die in Nederland asiel aanvragen krijgen binnen 2 maanden te horen of ze in Nederland mogen blijven. Als het de rechter niet lukt om binnen die termijn uitspraak te doen, dan krijgen ze automatisch een verblijfsvergunning.
- Mensen die gevaar lopen in eigen land omwille van seksualiteit, gender, religie, etniciteit of politieke alliantie worden niet teruggestuurd naar het land van herkomst en in Nederland goed opgevangen.
- Mensen die buiten hun schuld om Nederland niet kunnen verlaten, krijgen menswaardige opvang en zorg.
- De Nederlandse regering maakt zich hard voor een mondiale oplossing voor het stijgende aantal klimaatvluchtelingen.
- Asielprocedures worden altijd in Nederland afgehandeld.
- We zetten ons Europees in voor een einde aan Frontex.
- Nederland gaat niet langer handhaven op de Dublin verordening.
- Geen mens in Nederland is illegaal, daarom stoppen wij de criminalisering van mensen zonder papieren.

7.7 Defensie

Er is geen situatie waar oorlog de oplossing voor kan bieden. Dit leidt enkel tot meer problemen, die dan weer met geld, energie en andere kostbare middelen opgelost moeten worden. PINK! zal daarom een pacifistische houding aannemen. Gewapend conflict brengt zware schade aan de leefbaarheid van de planeet. De gevolgen voor klimaat, leefomgeving en het welzijn van menselijke en niet-menselijke dieren spelen een grote rol in de beslissing om ons wel of niet te mengen in een

gewapend conflict. Zolang deze belangen beschermd kunnen worden, steunen we internationale samenwerking om oorlogen te voorkomen of te beëindigen.

- Diplomatieke oplossingen hebben altijd de voorkeur bij het oplossen van internationale conflicten.
- Er komt geen Europees leger: Nederland houdt de volledige zeggenschap over haar eigen krijgsmacht.
- Nederland treedt uit de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO).
- De leeftijd waarop militairen uitgezonden mogen worden op missie wordt verhoogd naar 21 jaar.
- Nederland zet zich actief in om wapenproductie en gebruik aan banden te leggen, door zich bijvoorbeeld in te zetten voor wereldwijde regulering van wapenhandel, regulering van het gebruik van (defensie)drones en een verbod op het gebruik van atoomkernreacties in wapens. Ook zet Nederland zich in voor het ruimen van landmijnen en clustermunities, en biedt hulp aan slachtoffers hiervan.
- Aanwezige kernwapens worden uit Nederland verwijderd en Nederland schaft geen nieuwe JSF-straaljagers aan.
- Defensie krijgt geen uitzondering op milieu-, klimaat- en natuurwetgeving.

7.8 Steun aan Oekraïne

PINK! veroordeelt de ongekennde Russische agressie tegen Oekraïne. In het licht van oorlog aan de directe grenzen van de Europese Unie, is het belangrijk om samen te werken en onderlinge solidariteit te tonen. Sinds de illegale Russische invasie verzet Oekraïne zich tegen het brute geweld. Dat verzet is, evenals legale wapenleveranties, noodzakelijk om burgers zo goed mogelijk te beschermen. Cruciaal is dat de agressie van de Russische staat, die gepaard gaat met oorlogsmisdaden, een halt wordt toegeroepen. Drukmiddelen zoals sancties worden hier terecht voor ingezet. Belangrijk is dat het oorlogsgeweld stopt en Oekraïne de kans krijgt om het land weer op te bouwen. Daarbij moet altijd voorop staan dat het aan Oekraïne is om te bepalen of en wanneer het bereid is te onderhandelen, en waarover.

- Oekraïne kan rekenen op humanitaire hulp en financiële noodpakketten.
- Alhoewel onze voorkeur uitgaat naar een diplomatieke oplossing steunen we de levering van legale wapens zodat Oekraïne zichzelf kan verdedigen. Verboden wapens, zoals clusterbommen, worden niet geleverd.
- In Europees en internationaal verband wordt grotere druk op Rusland uitgeoefend met harde sancties, zoals bijvoorbeeld het intrekken van visa en het bevroren van tegoeden, om sneller een einde te maken aan de oorlog.
- Europese bedrijven die de sancties overtreden worden harder aangepakt.

- De EU steunt de oprichting van het Oekraïne-Hof in Den Haag.
- De EU blijft goede opvang van Oekraïense vluchtelingen en hun gezelschapsdieren faciliteren.
- De EU zal Oekraïne helpen bij de wederopbouw, en gaat er zich ook voor inzetten om de ongekende ecologische catastrofe in het land te herstellen en te bestraffen.

7.8 Vrij Palestina

PINK! veroordeelt de kolonisatie van Palestina en de genocide van het Palestijnse volk door de Israëlische regering. Er moet een einde komen aan alle vormen van geweld, zoals bijvoorbeeld de bombardementen, kolonisatie en apartheidstaat. Ook moet de Israëlische blokkade worden opgeheven zodat er een constante en veilige toegang is voor humanitaire hulp. Na decennia van geweld en onderdrukking in de Palestijnse gebieden is het van het grootste belang dat Palestina weer vrij kan zijn.

- PINK! steunt een eenstatenoplossing (Palestina), maar staat daarnaast open voor alle oplossingen waarbij gelijke rechten en de zelfbeschikking van het Palestijnse volk gegarandeerd worden.
- De Europese Unie erkent Palestina als staat. De EU zal zich internationaal actief inzetten voor erkenning van de Palestijnse staat door landen die dit momenteel nog niet doen.
- De EU spreekt zich direct uit voor een permanent staakt-het-vuren en een einde aan al het geweld.
- Palestina kan rekenen op humanitaire hulp en financiële noodpakketten.
- De EU helpt Palestina bij de wederopbouw.
- De EU zet alle diplomatieke kanalen in om organisaties uit de regio die zich al jaren inzetten voor vrede en verbinding aan de onderhandelingstafel te krijgen.
- De EU oefent druk uit op de Israëlische regering om te stoppen met de bezetting en annexatie van Palestina, Libanon en Syrië. Indien nodig met sancties. De EU zet ook sancties in tegen kolonisten op de Westelijke Jordaanoever. Ten slotte worden ook sancties ingezet tegen bedrijven die activiteiten ontplooiën in en ten behoeve van Israëlische nederzetting in Palestijns gebied.
- Europa zet zich ervoor in dat oorlogsmisdaden worden berecht en dat er een einde komt aan het apartheidregime en de schendingen van mensenrechten en van het internationaal recht.
- De EU zet zich in tegen wapenleveranties en andere vormen van militaire ondersteuning aan Israël.
- De EU oefent druk uit op Israël om de administratieve detentie van Palestijnen te beëindigen. Ook wordt druk uitgeoefend op Hamas om de gijzelaars vrij te laten.
- De EU faciliteert, net zoals in het geval van Oekraïense vluchtelingen, een veilige vluchtroute en een goede opvang voor Palestijnse vluchtelingen.

Voorts zijn wij van mening dat er een einde moet komen aan de dierenindustrie.

<u>Inhoudsopgave</u>	<u>2</u>
<u>Dierenrechten</u>	<u>3</u>
1.1 Dierenrechten in de wet	4
1.2 Einde aan de onderwaterdierenindustrie	4
1.3 Einde aan de landdierenindustrie	6
1.4 Regels voor de dierenindustrie	7
1.5 Stoppen met diertransporten	8
1.6 Dierproeven en wetenschappelijk onderzoek	9
1.7 Dierenleed is geen vermaak	10
1.8 Dieronvriendelijke mode de winkel uit	12
1.9 Bescherm dieren in het wild	12
1.10 Dieren die bij mensen wonen	14
1.11 Hulp en opvang voor niet-menselijke dieren	16
1.12 Dieren in het onderwijs	17
<u>Een gezonde & leefbare Aarde</u>	<u>18</u>
2.1 Ecocide	19
2.2 Geef de natuur de ruimte	19
2.3 Natuurbescherming	19
2.4 Natuurgebieden	20
2.5 Natuur in de omgeving	20
2.6 Water	21
2.7 Internationaal milieubeleid	21
2.8 Kringlopen koesteren	22
2.9 Kleding	23
2.10 Voedselverspilling	23
2.11 Voorbeeld overheid	23
2.12 Klimaat en milieu	24
2.13 Fossiele brandstof	24
2.14 Bewegen over de planeet	25
2.15 Duurzame energie	26
2.16 Energiebesparing	27
2.17 Kernenergie	28
2.18 Duurzame voedselvoorziening	28
2.19 Eerlijk voedselbeleid	28
2.20 Genetische manipulatie en klonen	29
<u>Inclusiviteit, cultuur en onderwijs</u>	<u>31</u>
3.1 Gelijkwaardigheid en emancipatie (LHBTIQA+)	32
3.2 Samen tegen racisme	33
3.3 Een toegankelijke samenleving	35
3.4 Seksuele vrijheid en veiligheid	35
3.5 Gelijke en integere behandeling van sekswerkers	36
3.6 Het doel van onderwijs	36
3.7 Inclusief onderwijs	37

3.8 Basisonderwijs en voortgezet onderwijs	37
3.9 Middelbaar beroepsonderwijs	38
3.10 Betaalbaarheid	38
3.11 Activiteiten naast de studie	39
3.12 Duurzaamheid in het onderwijs	39
3.13 Wetenschappelijk onderbouwd de toekomst in (wetenschap)	40
3.14 Een expressieve samenleving (kunst en cultuur)	40
<u>Een gezonde samenleving</u>	<u>42</u>
Met zorg voor iedereen	42
4.1 Een gezonde levensstijl (voedsel en sport)	43
4.2 Preventie	43
4.3 Promotie van gezonde voeding	44
4.4 Promotie van sport	44
4.5 Financiering	45
4.6 Alternatieve genezers	45
4.6 Gendergerelateerd geweld	46
4.7 Abortus	47
4.8 Gelijkwaardige zorg	47
4.8 Euthanasie en hulp bij zelfdoding	48
4.9 Orgaandonatie	48
4.10 Seksuele gezondheid	48
4.11 Transgenderzorg	49
4.12 Drugsbeleid	49
<u>Genoeg voor iedereen</u>	<u>51</u>
Economie en sociale zekerheid	51
5.1 De vervuiler betaalt	52
5.2 Belasting	52
5.3 Fiscale maatregelen	53
5.4 Banken aan banden	53
5.5 Werken naar een betere toekomst	54
5.6 Wonen	54
5.7 Bouwen	55
5.8 Mensen zonder vaste verblijfplaats	56
5.9 Leegstand	56
5.9 Ongebruikt terrein	56
5.10 Uitkeringen	57
5.11 Pensioenen	57
5.12 Basisinkomen	58
5.13 Baas over eigen gegevens	58
5.14 Privacy van zelfstandigen zonder personeel	59
5.15 Vrijheid in een digitale wereld	59
5.16 Verantwoorde kunstmatige intelligentie	60
5.17 Einde aan destructieve wereldhandel	60

5.18 Eerlijk rapporteren	61
5.19 Oneerlijke verdiensten	62
<u>Groen, transparant en democratisch</u>	<u>63</u>
6.1 Transparante en democratische overheid	64
6.2 Eerlijke en toegankelijke verkiezingen	65
6.3 Eerlijke rechtsstaat	65
6.4 Burgerparticipatie	66
6.5 Recht op demonstratie	66
6.6 Republiek Nederland	67
<u>Internationale samenwerking</u>	<u>68</u>
7.1 Klimaatrechtvaardigheid	69
7.2 Dekolonisatie	70
7.3 Ontwikkelingshulp	71
7.4 Europa	71
7.5 Mensenrechten gelden voor iedereen	72
7.6 Migratie	72
7.7 Defensie	73
7.8 Steun aan Oekraïne	74
7.8 Vrij Palestina	75

